

ਐਤਵਾਰ, 14 ਸਤੰਬਰ, 2025
30 ਭਾਦੋਂ
ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ 557
ਬਿਕਰਮੀ 2082
ਜਿਲਦ/VOL.: 74
ਅੰਕ/NO.: 104

ਰੋਜ਼ਾਨਾ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

DAILY NAWAN ZAMANA • SUNDAY, 14 SEPTEMBER, 2025

ਜਲੰਧਰ

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ	
ਪ੍ਰੋਡ-ਗਿੱਫ (ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ)	0181-5097300
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਭਾਗ	0181-5097302
ਸਾਹਿਤ ਸੰਪਾਦਕ (ਐਤਵਾਰ)	0181-5097305
ਗੋਪੀਊਰ ਕੁਮ	0181-5097310
ਵੈੱਬ ਟੀ ਵੀ	0181-5133160

You Tube nawan zamana TV

ਕੀਮਤ/PRICE : 5.00 ਰੁਪਏ Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57

E-mail : nawanzamana@gmail.com

www.nawanzamana.in ਸਫ਼ੇ : 8+6=14

2300 ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ 24 ਤੱਕ : ਮਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਜੀਤ ਬਿੱਲਾ, ਫ਼ਿਲਮ ਗਰਗ)-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਅਹਿਮ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇ ਵੀ ਰੋੜ ਵੇਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਜਨਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜੀ ਇਕ ਸਫ਼ਾਈ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 2300 ਪਿੰਡ ਲਏ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜੇ ਸੀ ਬੀ, ਟੈਕਟਰ ਟਰਾਲੀ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜੇ ਮਲਬਾ ਵਹਿ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਆਏ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਛਿੜਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾ ਫੈਲੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਟੈਕਨ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਸਾਰਾ ਖਰਚਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ 24 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਸਫ਼ਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਿਮਾਰੀ ਫੈਲਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ 2300 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਲਗਾਏਗੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 500 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਖੜੀ ਕਲੀਨਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਪੰਚਾਇਤ ਭਵਨਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ 550 ਐਂਥੁਲੋਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਾ ਆਵੇ। 713 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ 2.5 ਲੱਖ ਜਾਨਵਰ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੇਂਦਰ ਕੋਲੋਂ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ

ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਟੀਮ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਮਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਫੰਪੜਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੰਡੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ। ਝੋਨਾ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਖਰੀਦ 16 ਸਤੰਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਮੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ 19 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਆਮ ਖਰੀਦ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਖਰੀਦ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ। ਰਾਜਪਾਲ ਬਾਰੇ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਰਾਜ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਰਾਜਪਾਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਪੇਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਭੂਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਮੀਡੀਆ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 3 ਤੋਂ 4 ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਅਗਵਿੱਦੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਸੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ

ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਅਫਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਹੋਈ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧੜਾ ਨਹੀਂ। ਲੋਕ ਖੁਦ ਸਾਡੇ ਪੱਤੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਭੀਖ ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਫੰਡ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਡਾ ਜੀ ਐੱਸ ਟੀ ਫੰਡ ਦਿਓ। ਸਾਡਾ ਆਰ ਡੀ ਐੱਫ ਫੰਡ ਦਿਓ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਵੀ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਐੱਸ ਐੱਸ ਐੱਫ ਟੀਮ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਖੋਹਦੀ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਭ ਖਰਾਬ ਹਨ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਰਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਨਤਾ ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਸਮਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੈਸੇ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਮਾਨ ਨੂੰ ਪਰਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਨੂੰ 'ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਰੋਜ਼, ਸੀ ਖੇਤ' ਬਾਰੇ ਨੀਤੀਵਿੱਧਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਚੀਜ਼ ਸਰੂਲ ਅਤੇ ਮੁਹੱਲਾ ਕਲੀਨਿਕ ਹਨ, ਜੋ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਾਨ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਪੁੱਛਣੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਵਾਨਾ ਕਰ ਲਈ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਰਵਾਨਾ ਕੀਤਾ ਨਾਲ ਕੀ ਬਹਿਸ ਕਰਾਂ। ਬਿੱਟੂ ਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰੀ ਵਿੱਚ ਰੋਲਵੇ ਪੁਲ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਖੁਦ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਆਗੂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅਸਰ ਵਿਭਾਗ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਗੋਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਯੂ ਕੇ 'ਚ ਸਿੱਖ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜ਼ਨਾਹ

ਲੰਦਨ : ਓਲਡਬਰੀ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ 20 ਸਾਲਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ ਨਾਲ ਜਬਰ-ਜ਼ਨਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਹੈ। ਪੰਛਮੀ ਮਿਡਲੈਂਡਜ਼ ਪੁਲਸ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬਰਮਿੰਘਮ ਮੇਲ ਸੀ ਓ ਯੂ ਕੇ ਖ਼ਬਰ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛੇਤਰ ਅਨੁਸਾਰ 9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 8:30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਸਲੀ ਘਟਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਬਰ-ਜ਼ਨਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕਈ ਨਸਲੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਗੋਰਿਆਂ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੋ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੜਕੀ ਨੂੰ 'ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਜਾਓ' ਕਿਹਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਕਾਰਨ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਗੁੱਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂਦਰਸ਼ਿਕ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੈਂਡਵਿੱਚ ਪੁਲਸ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕਿਮ ਮੈਡਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ : 'ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿੰਨਾ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਡਰ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਅਤੇ ਸੀ ਸੀ ਟੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਪੁਲਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।' ਪੰਛਮੀ ਮਿਡਲੈਂਡਜ਼ ਪੁਲਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੀੜਤਾ ਨੇ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਗਾੜ੍ਹੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਵੈਟਰ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਸਲੇਟੀ ਰੰਗ ਦੀ ਸ਼ਰਟ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸੇਸਟ ਮੈਂਬਰ ਪੀਤ ਕੋਰ ਗਿਲ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਓਲਡਬਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬ੍ਰਿਟੇਨ 'ਚ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਸਭਿਅਕ ਦੋਸ਼ਾਸਤ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਘਟਨਾ ਹੈ।

ਨੇਪਾਲ 'ਚ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 5 ਮਾਰਚ ਨੂੰ

ਕਾਠਮੰਡੂ : ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪੋਲੇ ਨੇ ਨਵੇਂ ਨਿਯੁਕਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਕਾਰਕੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਨੂੰ ਭੇਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 5 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਹੀ ਇੱਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਹਿੰਸਕ ਵਿਰੋਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਕੇ ਪੀ ਸ਼ਰਮਾ ਓਲੀ ਵੱਲੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਕਾਰਕੀ (73) ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਹਿਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਹਲਫ਼ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਦੀ ਅੰਤਰਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਕਾਰਕੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ 'ਤੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨੂੰ 'ਮਹਿਲਾ ਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਿਸਾਲ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ 'ਚ ਸ਼ਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਕੇ ਪੀ ਸ਼ਰਮਾ ਓਲੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਵਧ ਰਹੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੋਂ ਤੋੜਾ ਆ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬੀਤੇ ਸੋਮਵਾਰ ਸਭਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਓਲੀ ਨੂੰ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹਟਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਐਥਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੜ ਸੁਧਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ

ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਵਕੀਲ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਉਪਾਧਿਆਏ ਨੇ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੋਟਰ ਸੂਚੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੁੜ ਸੁਧਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ

• ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 2 'ਤੇ

ਜ਼ੀਰਾ ਸ਼ਰਾਬ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੇ ਢਾਹੁਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼

ਜ਼ੀਰਾ : ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਨਸੂਰਵਾਲ ਕਲਾਂ ਦੀ ਮਾਲਬਰੇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਫੈਕਟਰੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਜ਼ੀਰਾ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਸਾਥੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜੱਤ ਹਾਜ਼ਿਲ ਕਰ ਲਈ ਗਈ, ਜਦ ਐੱਨ ਜੀ ਟੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਸਟਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵਾ ਅਧਿਕਾਰਤ, ਜਸਟਿਸ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਤਿਆਗੀ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਡਾ: ਅਵਰੋਜ ਅਹਿਮਦ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਸ਼ਰਾਬ ਫੈਕਟਰੀ ਜ਼ੀਰਾ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਢਾਹੁਣ

ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਜਿੱਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਜ਼ੀਰਾ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂ ਰੋਮਨ ਬਰਾੜ ਮਹੀਆਵਾਲਾ ਕਲਾਂ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਮਨਸੂਰਵਾਲ ਕਲਾਂ, ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਟੋਲ ਰੋਹੀ ਅਤੇ ਭਤਰਿ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਰਟੋਲ ਰੋਹੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਤਰਵਾਦੀ ਪੰਥ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਿਸਟਿਨਿਸ਼ ਪਲਾਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਾਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸੇ ਅਹਾਤੇ

ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ 180 ਕੇ ਐੱਲ ਡੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਪਲਾਟ ਵਿੱਚ ਈਥਾਨੋਲ ਉਤਪਾਦਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਜ਼ੀਰਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕੋਲਿਨ ਗੋਜ਼ਾਲਵੇਸ ਨੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਹੈ।

ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ, ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਲੜਾਈ ਈਥਾਨੋਲ ਪਲਾਟ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਮੋਰਚਾ ਜ਼ੀਰਾ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਲੜਾਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੜਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਵੋਟਿੰਗ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮਹਾਂ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਮਤਾ ਪਾਸ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਣੇ 142 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਮਤਾ ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਭਵ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹਲਾਤਾ ਦੇਣਾ ਸੀ ਤੇ ਦੋ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਫਲਸਤੀਨ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵੋਟ ਪਾਈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਵਿੱਚ ਹਮਾਸ ਵੱਲੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ ਦੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1200 ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਵਾਈ ਸੈਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸਵਾਥੀ ਕਰਵਾਈ ਦੀ ਵੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਟਾਪਰ ਰਿਹਾ ਅਹਸਰ ਗਿ੍ਰਸ਼ਤਰ ਲੈਂਦਾ ਫ਼ਤਿਹਾ

ਭੁਬਨੇਸ਼ਵਰ : ਓਡੀਸ਼ਾ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸੰਭਲਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਮਣਾ ਦੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਅਸ਼ਵਿਨੀ ਕੁਮਾਰ ਪਾਂਡਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਗ੍ਰਿਸ਼ਤਰ ਲੈਂਦਿਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਂਡਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਮੰਗੇ ਤੇ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਰਾਜੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। 29 ਸਾਲਾ ਪਾਂਡਾ ਬਿਨਾਂ ਕੋਰਿੰਗ ਦੇ ਸਟੇਟ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅੱਵਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੇਠਹਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ।

ਰਮਨ ਅਰੋੜਾ 14 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਵਿਕ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ

ਜਲੰਧਰ : ਜਬਰਨ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਰਮਨ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 14 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਨਿਆਂਵਿਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਇਕ ਰਮਨ ਅਰੋੜਾ ਜਬਰਨ ਵਸੂਲੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ 9 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਪੁਲਸ ਸਿਮਾਂਤ 'ਤੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਪੁਲਸ ਨੂੰ 3 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਰਿਮਾਂਡ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਰਿਮਾਂਡ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਸ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ।

ਰੈਸਟੋਰੇਂਟ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੇਜ਼ਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਦੇਣ 'ਤੇ 2 ਸਾਲ ਕੈਦ

ਹਲਦਵਾਨੀ : 2013 ਵਿੱਚ ਪੀਰਜ ਸਾਹਨੀ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਨਾਲ ਦੁਰਗਾ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਮਾਨਸ ਰੈਸਟੋਰੇਂਟ ਵਿੱਚ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਗਈ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ 12 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਇਨਸਾਫ਼ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਪੀੜਤ ਪੀਰਜ ਨੂੰ ਰੈਸਟੋਰੇਂਟ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਦੀ ਬਜਾਏ ਤੇਜ਼ਾਬ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗੜ ਗਈ। ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਹਲਦਵਾਨੀ ਆਦਰਸ਼ ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰੈਸਟੋਰੇਂਟ ਸੇਵਾਚਾਲ ਅਧਿਲੇਸ਼ ਸੇਮਵਾਲ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਮਨੀਪੁਰ ਦਾ ਗੇੜਾ

ਵਿਵਾਨ : ਜਾਤੀ ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਵਿਵਾਨ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਦੌਰਾਨ ਸੜਕ ਰਾਹੀਂ ਜਿੱਧੇ ਕੁਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰ ਚੁਰਚਾਦਪੁਰ ਪੁੱਜੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੋਦੀ ਦਾ ਵਿਵਾਨ ਰਵਾਈ ਆਂਡੇ 'ਤੇ ਰਾਜਪਾਲ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਪੁਨੀਤ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ ਨੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮਨੀਪੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਥੇ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, 'ਇਹ ਮੌਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਹਿੰਸਾ ਹੋਈ,

ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਾਂ।' ਮੋਦੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਦੇ ਮੌਦੇਨਜ਼ਰ ਰਾਜਪਾਲੀ ਇਵਾਨ ਅਤੇ ਚੁਰਚਾਦਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਬਲਾਂ ਦੇ

ਪਾਕਿ 'ਚ ਫੌਜੀ ਕਾਫਲੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ, 12 ਹਲਾਕ

ਪੇਸ਼ਾਵਰ : ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜੀ ਕਾਫਲੇ 'ਤੇ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਾਰਾਂ ਫੌਜੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਫੌਜੀ ਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸਰਹੱਦ ਨੇੜੇ ਦੱਖਣੀ ਵਜ਼ੀਰਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪਹਾੜੀ ਬਦਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿੱਚ 12 ਫੌਜੀ ਅਤੇ 13 ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਆਮ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਹਥਿਆਰ ਅਤੇ ਡਰਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਏ ਹਨ।

ਸਾਖੜ ਫੰਡਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ : ਨੀਲ ਗਰਗ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਗੁਰਜੀਤ ਬਿੱਲਾ, ਫ਼ਿਲਮ ਗਰਗ) ਆਮ ਆਗਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਬੁਲਾਰੇ ਨੀਲ ਗਰਗ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਵੱਲੋਂ ਐੱਸ ਡੀ ਆਰ ਐੱਫ (ਸਟੇਟ ਡਿਜ਼ਾਸਟਰ ਰਿਸਪਾਂਸ ਫੰਡ) ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਮਰਾਹਕੁੰਨ ਅਤੇ ਚੱਤਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਹਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਜਾਨਪਾ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਬੂਨ ਬੋਲ ਕੇ ਅਤੇ ਗੋਲ-ਗੋਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਸਲ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਭਟਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨੀਲ ਗਰਗ ਨੇ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਟਵੀਟ ਅਤੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਖੜ

ਗਣੇਸ਼ ਵਿਸਰਜਨ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਵੜਿਆ ਟਰੱਕ, 9 ਦੀ ਮੌਤ

ਬੇਰੋਲਾਹੁ : ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਹਸਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਗਣੇਸ਼ ਵਿਸਰਜਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਟਰੱਕ ਨੇ ਕੁਚਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ 9 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ 20 ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਮੇਸਾਲ ਹੋਸ਼ਰਾਹੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ। ਪੁਲਸ ਅੰਦਰ ਪਾਏ ਸਰੀਰ ਦੀ ਛਤ ਆਦਿ ਕੱਢਣ ਲਈ ਦੁਬਾਰਾ ਸਰਜਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

1940 ਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਗੁੱਦ ਜਲੋਟਾਇਨ, ਇਪੋਕਸੀ ਬਰੇਜ਼ ਤੇ ਐਕਰੀਲੋਸਟ (ਰੇਗ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਸੁਕਾਉਣ ਵਾਲਾ) ਨਾਲ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਹੋਏ ਸਨ, ਪਰ ਡਾਕਟਰੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਕਾਰਨ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਨੇੜੇ ਬੱਦਲ ਫਟਿਆ

ਸ਼ਿਮਲਾ : ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਤੜਕੇ ਬੱਦਲ ਫਟ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਹਨ ਮਲਬੇ ਹੋਣਾ ਦੱਖ ਗਏ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪੁੱਜਿਆ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੇਣਾ ਦੇਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੇ ਨਾਮਹੱਲ ਖੇਤਰ ਦੇ ਗੁਤਗਰਾਨ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਬੱਦਲ ਫਟਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਾਸੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੱਦਲ ਫਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਮਲਬਾ ਖੇਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਅੱਜ-ਨਾਮਾ</

ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਹਾਂਸੀ-ਬਟਾਲਾ ਨਹਿਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਮੰਗ ਪੱਤਰ

ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਹੋਣਾ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਉਪਚਾਰਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ।
ਵਿੱਚ ਜਿੱਸੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਟਿਆਲਾ ਜਿਲ੍ਹੇ
ਰਾਮਪੁਰ, ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਿੱਸਿਆਂ
ਭਾਰੀ ਤਰੀਕੇ ਹੇਠ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਾ ਜਾਂ ਸ਼ਰੇਮੁੱਖ ਮੰਨਿਆ
ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਠੀ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਰ ਮੰਨਿਆ
ਦੇ ਇਲਾਕਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਕਾਇਮੀ ਕਰਨ ਨਾ ਭਰੋਸੇ
ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਬੰਧਤ ਫਾਇਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ
ਹਿਰ ਤੇ ਬਣੇ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ
ਵਿੱਚ ਗਾਦ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੁਚਾਰੂ ਨਿਗਮਤੀ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ
ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਸਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਣੀ ਕਰੋ
ਦੇ ਨਾਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਪਟਿਆਲਾ) ਦੱਖਣੀ ਹਰਮੇਸ਼ਾਂ
ਗੋਇਣ, ਮਾਮਾਣਾ ਇਦਾਜ਼ਨ ਸੁਫਿਰ ਸਿੰਘ ਖੇਡਕੀ ਨੂੰ
ਸਬੰਧਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਜਿਸਨ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ
ਦੇ ਗਏ ਸਨ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸੋਚ ਸਨ।

ਆਰਟ ਆਫ ਲਿਵਿੰਗ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਹੈਪੀਨੈੱਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

[illegible]

ਫੱਤਣਵਾਲਾ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰਪਏ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ

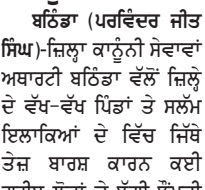
ਦਾ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ
ਤਬਾਹੀ ਦਾ
ਨੇ ਸਾਬਕਾ
ਸਿੰਘ ਨੇ
ਜਾਂਗੀ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ
ਫੜਿਆਈ ਹੋ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਬਾਈ
ਮਿਲੇ ਕੇ ਚਾਨ੍ਹੇ
ਧਰਨਾਂ ਤੇ ਹਰ
ਗੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ
ਲੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ
ਭੱਟਵਾਲਾ ਪਥਰਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ
ਹੋਏ ਭੱਟਵਾਲਾ ਪਥਰਾ ਵਲੋਂ ਨਮਾਜੀ ਸਿੰਘ
ਥਰਾਭ ਭੱਟਵਾਲਾ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੂਗਰ ਮਿੰਟ
ਰਵੀੰਦਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਭੱਟਵਾਲਾ
ਸਾਬਕਾ ਜਰਨਲ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ
ਜੈ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਥਰਾਭ ਭੱਟਵਾਲਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯੂ
ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਲੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਇੰ
ਨੇ ਕਰਦੇ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਬਾਈ ਸਿੰਘ ਬਾਲ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਸੌਂਪੇ ਤੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਲੱਕਾਂ ਦਾ
ਚੜ੍ਹਦੀ ਲੱਕਾਂ ਦੀ ਅਭਿਆਗ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮਿੱਥੇ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਸੂਬਾਈ ਸਿੰਘ ਬਾਲ ਨੇ ਭੱਟਵਾਲਾ ਪਥਰਾ ਦਾ
ਤਿਹ ਦਿਲੋਂ ਪੈਨਵਾਲਾ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਤੇ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤੇ ਵੈਲਫੇਅਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਮੈਨੇਜਰ ਸਨਮਾਨਤ

ਸਫਾ 1 ਦੇ ਬਾਕੀ

25 ਤੱਕ ਦਾ ਉਹਨਾ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਜਾਖੜ

ਸਾਲ-ਦਰ-ਸਾਲ ਦਾ ਵੀ ਲਖਾ-ਜੋਖਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਡਾਟਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰੋ। ਉਹਨਾ ਜਾਖਣੀਆਂ ਦਿਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋ, ਉਸ ਦੀ 2007 ਤੋਂ 2017 ਤੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਖਰਚੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਬਾਅਦ 2017 ਤੋਂ 2022 ਤੱਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ

ਪਾਟੀ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਲਈ ਇੱਕ ਪੰਥੇ ਤੇ 400 ਲੀਟਰ ਗੈਸਲ ਬੇਂਜੀਨਾ ਗਿਰਾਮਾ ਨੂੰ ਜਾਨਕਾਰੀ
 ਮਾਹਿਰੀ ਮਾਰਗੀ ਕਰਦੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਹੁਦੇਮੰਤ ਬੀਲਾਸ ਨੂੰ ਜੋੜਦਾ ਪਥਰਾ ਹੋਂਦ। ਨੌਵੀਂਸਾਹੀ
 ਬੀਬਾ ਬਾਲਦ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਲਈ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਚਾਵਟਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ
 ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੀਵੀਂਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ
 ਫਿਰਕਾ, ਜੋ ਕਿ ਨੀਵਾਂ ਹੈ, ਪੰਥੇ ਨਾਲੀ ਰੱਚਣ ਲਈ ਦੋ ਸਾਲ ਪ੍ਰਧ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਟੀ
 ਵਿਚਕਾਰ, ਜਿਥੇ ਬੀਬਾ ਬਾਲਦ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਸਮਾਨ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਵਸਥਾ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।
 ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਸੁਪਰੀਚਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ, ਮੁੱਖ ਸਿੰਘ, ਕਰਨਨ ਸਿੰਘ, ਸੋਨੀ
 ਖ਼ਾਸਾ, ਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਫ਼ਤ ਸਿੰਘ, ਮਲਹੋਰੀ ਸਿੰਘ ਅਧਿ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ।

ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ...

Printed and Published by Printer, Publisher and Editor : **Chand Singh @ Chand Fatehpuri** for Arjan Singh Gargaj Foundation, Jalandhar printed at Nawana Zamana Printers, Nehru Garden Road, Jalandhar and published at Nawana Zamana office, Nehru Garden Road, Jalandhar.
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਛਾਪਕ ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ : **ਚੰਦ ਸਿੰਘ ਉਰੂਫ ਚੰਦ ਫਤਿਹਪੁਰੀ** ਨੇ ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, ਨਹਿਰੂ ਗਾਰਡਨ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਛਾਪਾ ਕੇ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਗਰਗੇਜ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ, ਨਹਿਰੂ ਗਾਰਡਨ ਰੋਡ, ਜਲੰਧਰ ਲਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ। * ਈ ਆਰ ਥੀ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ।
ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਪਬਲਿਕ ਵਿਭਾਗ : 0181-5097300, ਸਮਾਚਾਰ ਵਿਭਾਗ : 0181-5097310, ਈ-ਮੇਲ : nawanzamana@gmail.com * Web : www.nawanzamana.in

ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੈ ਕੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੋ: ਢੋਟ, ਸੇ
ਪ੍ਰਭੂ): ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕੀ
ਨ ਦਾ 81ਵਾਂ ਸਥਾਪਨਾ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹ
ਕਾਰ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜਾਂ ਅ
ਅਰਦਾਸ ਬੇਨਤੀ ਕੀ
ਗਈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵੇ
ਕਿਹਾ ਗਿਆ।
ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੇ ਮ
ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਇ
ਦੂਜੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ
ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ
ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚਲਣ
ਫਰਸ਼ ਨਿਭਾਏ।
ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰ
ਆਫ਼ਤ ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹਰ ਸੰ
ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤਤਪਰ ਹੈ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਗੂ
ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਜਥੇਬੰਦੀ
ਉਦੇਸ਼ਾਂ, ਗੁਰਮਤਿ, ਸਿੱਖਿਆ, ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏਕ
ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ।

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੰਭਾਲਿਆ

ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੁਲ (ਦਰਬਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ)-ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਰਾਮਪੁਰਾ ਦਾ ਚਾਰਜ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ ਉਪਰੰਤ ਕਿਹਾ ਕਿ ਥਾਣੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਮੌਜੂਦਗਰ ਤੋਂ ਆਮ ਜਨਤਾ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਗਲਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੁਚਿਤ ਕਰਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਲਾਕੇ ਅੰਦਰ ਅਮਨ ਖਾਤੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਥਾਣੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਥਾਣਾ ਮੁਖੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਟਾਵਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾ ਸਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਗੱਲਬੰਦੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੂਆ, ਦੜਾ, ਸੱਟਾ ਖੰਡਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਖਤ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਤਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰਾਮਪੁਰਾ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਥਾਣਾ ਮੁਖੀ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਹੀਕਲ ਸੜਕ 'ਤੇ ਦੌੜਾਉਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਨਾਲ ਜਿੱਥੇ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਅਣਹੋਂਦੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਪੜਤਾਲ

ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ (ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੇਵੀ)-ਭਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਿਰੋਜਪੁਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀਪਸਿੰਘਾ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤੇ ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਫਸਰ ਵਿਰੋਜਪੁਰ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਅਧੀਨ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਅਫਸਰ, ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਅਫਸਰ ਤੇ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਕਾਸ ਅਫਸਰ ਸਰਕਲ ਕੋਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਮੋਹਾ ਵਾਲਾ, ਰੰਦੇ ਵਾਲਾ, ਚੁਘਾ, ਮੋਹਣਾ ਦੇ ਉਤਾਰ, ਜਮਾਲਗੜ੍ਹ ਤੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡੀ ਵਿਖੇ ਸੀ.ਆਰ.ਐੱਮ. ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ 80% ਸਬਸਿਡੀ 'ਤੇ ਆਏ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭੌਤਿਕ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੌਜੂਦ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਰਗਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਾਣੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਹਾਣੀ ਦੀ ਸਾਝ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੀਨੀਨਰੀ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫਾਇਦਾ ਲੈ ਸਕਣ।

ਮਹਾਰਾਜ ਅਗਰਸੈਨ ਜਥੇ ਦੀ ਮਨਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ (ਮਨੀ ਸਿੰਗਲਾ)-ਮਹਾਰਾਜ ਅਗਰਸੈਨ ਜੀ ਦੀ ਜਥੇ ਦੀ ਮਨਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਅਗਰਸੈਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਂਸਲ ਦੇ ਯੁਧ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਵਨ ਗੋਲਿ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਜਨਤਾ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਨਿਗਮ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਰੋਡ ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਤੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ ਅਗਰਸੈਨ ਦੀ ਜਥੇ ਸਮੇਂ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਧਾਣ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਅਗਰਸੈਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਜਥੇ ਦੀ ਮਨਾਉਣ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਅਗਰਸੈਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਅਗਰਸੈਨ ਜਥੇ ਦੀ 22 ਤੇ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਗਰਮ ਬਣਾਇਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਂਸਲ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 22 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10:15 ਵਜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਅਗਰਸੈਨ ਕੋਰ 'ਚ ਜੋਤੀ ਪ੍ਰਤੱਭ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਅਗਰਸੈਨ ਜੀ ਦੀ ਆਰਤੀ ਕਰਕੇ ਲੱਭਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ 27 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6:00 ਵਜੇ ਟਾਈਮ ਸੈਨਾ ਮਾਡਲ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਕਾਲੋਂ ਰੋਡ ਬਾਘਾ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਖੇ ਜਥੇ ਦੀ ਮਨਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਯੁਧ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਵਨ ਗੋਲਿ, ਸੈਕਟਰੀ ਅੰਮਰ ਗਗਨ, ਸਹਾਇਕ ਸੈਕਟਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਬਾਂਸਲ, ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਕਾਂਸਲ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਗਗਨ, ਦੀਪਕ ਬਾਂਸਲ, ਸਾਹਿਲ ਬਾਂਸਲ, ਪ੍ਰਮ ਬਾਂਸਲ, ਬੰਨੂ ਬਾਂਸਲ, ਬਲਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗਗਨ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਗੋਲਿ, ਦਵਿੰਦਰ ਚੀਕਾ, ਪਵਨ ਕਾਂਸਲ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਬਾਂਸਲ, ਨੀਤ ਗਗਨ, ਅਮਿਤ ਜਿੰਦਲ, ਪਵਨ ਸਿੰਗਲਾ, ਅਰੁਣ ਮਿੱਤਲ, ਭਗਵੰਤ ਰਾਏ ਜੁਗਨੂੰ ਤੇ ਬਾਂਸਲ ਬਿੰਦਾ ਜਿੰਦਲ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਵਿਧਾਇਕ ਤੇ ਮੇਅਰ ਵੱਲੋਂ ਹਲਕਾ ਪੂਰਬੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੋਬਾਈਲ ਵੈਨ ਸਮਰਪਣ

ਲੁਧਿਆਣਾ (ਰਾਜ ਸਿੰਗਲਾ)-ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਪਹਿਲਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹਿਲਾ ਕਲੀਨਿਕ ਦੀ ਕਾਫੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹਨ, ਉਸੇ ਲਈ ਤਹਿਤ ਅੱਜ ਮਹਾਂਨਗਰ ਦੇ ਵਾਰਡ ਨੰਬਰ 13 ਸੁਭਾਸ਼ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਨਵੀਂ ਐਂਬੁਲੈਂਸ ਵੈਨ ਨੂੰ ਹਵਾਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜੋ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹਲਕਾ ਪੂਰਬੀ ਦੇ ਹਰ ਵਾਰਡ ਤੇ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਡਰ ਨੂੰ ਡਰ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹਲਕਾ ਪੂਰਬੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਭੋਲਾ ਤੇ ਮੇਅਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਵੈਨ ਨੂੰ ਹਵਾਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬਲਦਿਆਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਮੇਅਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਆਏ ਹਾਜ਼ਾ ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਕਾਫੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਕਿਤੇ ਦਸਤਾ ਨੂੰ ਲੱਭ ਪਏਗੀ, ਇਹ ਵੈਨ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਗਲੀ ਮਹੱਲੇ ਤੇ ਵਾਰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਭਵੇਂਦੇ ਦਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਇਲਾਜ ਕਰੇਗੀ।

ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਵੱਲੋਂ ਗਾਮਾ ਨਾਇਟ ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਫਲ ਇਲਾਜ

ਸਮਰਲਾ (ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ)-ਪੀਜੀਆਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਸਿਹਤ ਸੁਧਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਅਰਕ ਮਾਰਦਿਆਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਰਨਮ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਨਾਨਕਾ ਖੌਲਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੀਜੀਆਈ ਦੇ ਡਾ. ਸੁਖਾਤ ਕੁਮਾਰ ਸਾਹੂ, ਡਾ. ਰੇਣੂ ਮਦਾਨ, ਡਾ. ਨਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਡਾ. ਪੰਡਾਪਾਨੀ ਐੱਸ. ਐੱਸ. ਤੇ ਡਾ. ਚਿਰਾਗ ਆਦਿ ਜਾਂ ਟੀਮ ਨੇ ਗਾਮਾ ਨਾਇਟ ਰੇਡੀਓਥੈਰੇਪੀ ਰਾਹੀਂ ਹਿਮਾਗਰ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਫਲ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਫਲੀ ਰਹਿਤ ਤਰੀਕਾ 34 ਸਾਲੀਓਟੋਮੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਉੱਚ ਖੁਰਾਕ ਵਾਲੀ ਰੇਡੀਓਥੈਰੇਪੀ ਸਿੱਧੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕੱਟ ਦੇ ਅਧਾਰਤ ਗੱਟਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਾਮਾ ਨਾਇਟ ਰੇਡੀਓਥੈਰੇਪੀ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖੋਪਰੀ ਦੇ ਟਿਊਮਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਨਿੰਜੀਓਮਾ, ਸੀਪੀ ਐਂਗਲ ਟਿਊਮਰ ਅਤੇ ਕੋਰੋਡੋਮਾ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਨਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦਾ ਵੀ ਇਲਾਜ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਡਾ. ਸੁਖਾਤ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਗਾਮਾ ਨਾਇਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਨਵੀਂ ਤਰੀਕੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਪੈਟੇਨਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਿਮਾਗੀ ਟਿਊਮਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਪੀਜੀਆਈ ਦੇ ਗਾਮਾ ਨਾਇਟ ਸੈਂਟਰ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਇਲਾਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੰਗੋਹਰ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ (ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੋਗਗੜ੍ਹ)-ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਰਾ-ਭਰਿਆ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਪਲ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੰਗੋਹਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਛੇਵੀਂ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਵਨ ਸਿੰਘ ਮਾਲਸਾ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਬੋਧ ਤੇ ਪਿੱਪਲ ਵਰਗੇ ਜੀਵਨ ਦਾਨੀ ਦਰੱਖਤ ਲਗਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸੰਭਾਲ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਭਿੰਨ ਵਧਾਈ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੀਰੀ ਸੇਵਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਲ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਰਤੇ ਕਰਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੰਗੋਹਰ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੰਗੋਹਰ ਨੇ ਭੁਇਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਫ਼ਰਜ਼ ਸਮੇਂ ਕੇ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਸੈਂਕੜੇ ਦਰੱਖਤ ਅੱਜ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਬਣ ਕੇ ਠੰਢਕ ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨਾਨੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜ ਤੋਂ ਸੋਚ ਲੈ ਕੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵਧੇਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੰਗੋਹਰ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਹਿਰੇ ਦਰੱਖਤ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ ਹਰਾ-ਭਰਿਆ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਸਿਹਤਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਛੱਡਣਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਗੰਗੋਹਰੀ ਆਗੂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਮੰਦਰ, ਗਲੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਰਾਗੀ ਜਗਸੀਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਡਾਕਟਰ ਓਬਰਾਏ ਵੱਡੀ ਤਦਾਦ 'ਚ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਸਾਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ

ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ (ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਪਾਲ/ਪ੍ਰਸਾ)-ਡਾਕਟਰ ਐੱਸ ਪੀ ਸਿੰਘ ਓਬਰਾਏ ਵੱਲੋਂ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਮਾਨ (ਸ਼ੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ, ਮੱਛਰਦਾਨੀਆਂ, ਸੈਨਟਰੀ ਪੇਡ, ਦਵਾਈਆਂ, ਤਰਪਾਲ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਫੀਡ) ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਕੁੱਲ ਡਾਕਟਰ ਓਬਰਾਏ ਵੱਲੋਂ ਜਸਟਿਸ ਨਵਾਬ ਸਿੰਘ (ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ) ਦੇ ਨਾਲ ਤੀਸਰੇ ਹੱਦ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਿੰਡਾਂ (ਕੁਨੇਵਾਲਾ ਪੰਡ, ਆਰਜੀ ਸਭਰਾਂ, ਬਸਤੀ ਗਰੀਬ ਸਿੰਘ, ਰੋਡਵਾਲਾ) ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਮਾਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਓਬਰਾਏ ਅਪਣੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਤਦਾਦ ਵਿੱਚ ਸਾਮਾਨ (ਤਰਪਾਲ, ਮੱਛਰਦਾਨੀਆਂ, ਸੈਨਟਰੀ ਪੇਡ, ਦਵਾਈਆਂ, ਸ਼ੁੱਕਾ ਰਾਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਫੀਡ) ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ। ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਿਰੋਜਪੁਰ ਇਕਾਈ ਤੇ ਅਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾ. ਓਬਰਾਏ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਏ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੋਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਰਤੀਬ ਅਨੁਸਾਰ ਲੱਭਵੇਂਦੇ ਨੂੰ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਡਾ. ਓਬਰਾਏ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਨਵਾਬ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ 'ਚ ਮਨਾਇਆ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ

ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ (ਪ੍ਰਮੋਦ ਭਾਰਦਵਾਜ)-ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਖੇ ਅਧਿਆਪਕ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਕੁਲਭੁਸ਼ਣ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਹੇਮਰਾਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੋ-ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਤਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਚ ਗਿਆਨ ਦੇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਨੂੰ ਨਿਖਾਧਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਅਕਾਂ ਦੀ ਅਨਮੋਲ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਜਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੀਏਐਮਐਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਰੰਗਾਰੰਗ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਗੀਤ, ਨਾਚ ਤੇ ਸਕਿੱਟਾਂ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਡੀਐਚਐੱਸਐਚ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਪ੍ਰੋ. ਡਾ. ਹੇਮਰਾਜ ਨੇ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਪਣ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਿਹਤ ਸੰਸਥਾਨ ਪੇਸ਼ਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਨਰ, ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਨਾਲ ਖੜਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਡਰੇਨਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ : ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ

ਬੱਠੇ ਕਲਾਂ (ਲਵਲੀ ਕੁਮਾਰ)-ਅੰਜਨਕੁਲ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤੇਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਲੱਖਵਾਲ ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਅੱਲਖ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਦੀਨਾ ਸਾਹਿਬ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਪੱਤ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਮੱਗਾ, ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਡਰੇਨਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਬੌਨੇ ਤੇ ਹਰੇ ਚਾਰੇ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੈਂਕੜੇ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਸੱ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਰੇਨਜ਼ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਲਾਪਵਾਹੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਵਗਧਤਾ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਗੋਗਲੂਆਂ ਤੋਂ ਮਿੱਟੀ ਝਾੜਨ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸਾਹਿਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਡਰੇਨਾਂ ਉਪਰ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ ਹੋਇਆ : ਸੋਧੋ

ਬਠਿੰਡਾ (ਬਖਤੋਰ ਵਿੱਲੋ)-ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੀ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਐੱਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਧੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਨਿਰੂਣਾ ਜਿਹਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਲੂਣ ਵੀ ਛਿੜਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾ. ਸੋਧੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਵਲ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਅਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਲੋਕ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੇਵਲ 16 ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਲੂਣ ਛਿੜਕਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਸੰਕਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਹਰ ਵਾਰ ਦਾ ਖਰਚਾ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 1988 ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਦੀ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰੀਬ ਦੁੱਗਣਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਕਾਫੀ ਘਟ ਗਈ ਹੈ, ਫੇਰ ਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਸੋਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਾ. ਸੋਧੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ

ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਦਾ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਸਮਾਗਮ ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ

ਜਗਰਾਏ (ਅਮਿਤ ਖੰਨਾ)-ਕਰੀਬ 111 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਲੱਭਵੇਂਦੇ ਦੀ ਸੇਵਾ 'ਚ ਲੱਗੀ ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ (ਇਕਾਈ) ਜਗਰਾਏ ਦੀ ਨਵੇਂ ਵਿੱਤੀ ਵਰ੍ਹੇ 2025-26 ਲਈ ਟੀਮ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਟੀਮ ਚੁਣਨ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਲਾਇਨਜ਼ ਦਾ ਵਿਨੋਦ ਵਰਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਕੱਤਰ ਦੀਆਂ ਚੁਣੇਵਾਰੀਆਂ ਲਾਇਨ ਗੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਲਾਇਨ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਵੇਨੋਦ ਰਿਲੇਸ਼ਨ ਐਸੋਸੀ ਚੀ ਚੁਣੇਵਾਰੀ ਲਾਇਨ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿੱਲੋਂ ਨੌਂ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਵਿਨੋਦ ਵਰਮਾ ਦਾ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਤੇ ਕਲੱਬ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਸਟਾਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਜਗਰਾਏ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇੰਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨ ਫੈਕਸਲ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਨ ਅਮਿਤ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਨਵੀਂ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਚੁਕਾਉਣ ਲਈ ਇੰਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨ ਆਫੀਸਰ ਐੱਮ.ਜੇ.ਐੱਫ. ਲਾਇਨ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਕੋਸ਼ਲ ਪਾਸਟ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਗਵਰਨਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ

ਹੋਏ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨਵੇਕਸ਼ਨ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗੀਤ ਅਲਬਦੀਪ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਨੇ ਗਾਇਆ। ਉਪਰੰਤ ਤੱਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਲਾਇਨ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭੈਣੀ ਨੇ ਸਵਾਗਤੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਈ। ਕਲੱਬ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਆਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ-ਪਛਾਣ ਦਾ ਲਾਇਨਜ਼ ਕਲੱਬ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਮੇਟੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾਇਨ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ। ਅੰਤਿਮ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ ਲੱਕੀ ਭਰਮਾ ਕੱਚੇ ਗਾਇਮਰ ਉੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾ. ਵਿਨੋਦ ਵਰਮਾ ਨੇ ਅਗਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ

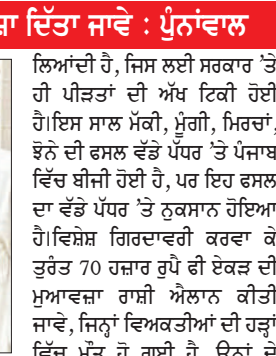
ਆਪਣੀਆਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ : ਗਰਗ

ਜੈਤੋ (ਅਨੰਤ ਕੁਮਾਰ ਭੀਰੀ)-ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚਾਲਿਕ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਅਲਾਇੰਸ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਕੂਲ ਤੇ ਵਾਸ਼ੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਗਰੁੱਪ ਆਫ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਸਰਵੇ ਸਰਵਾ ਅੰਕੜ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ ਕਿਡਜ਼ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਪਲ ਮੁਸ਼ਕਰਾਉਂਦੇ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਹੋ ਜਿੰਦਗੀ, ਕੀ ਸੁੱਖ ਹੀ ਦੁੱਖ ਬਣਨ ਦਿੰਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਜ਼ਤ ਸਦਾ ਵਕਤ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਦਮੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਝੂਠ ਤੇ ਦਿਖਾਵਾ ਕਿਨਾ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਤੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਸੱਚ ਹੀ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਕੜ ਕੁਮਾਰ ਗਰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਭਰ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹੋਣ, ਜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੀ ਹਾਂ। ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ ਤੇ ਸਾਥੀਓ ਅਸੀਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਦੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਐੱਸ ਕੇ ਐੱਸ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਾਮ ਐੱਸ ਡੀ ਐੱਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਮੰਗ ਪੱਤਰ

ਨੁਕਸਾਨੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦਾ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਫੀ ਏਕੜ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ : ਪੁੰਨਾਵਾਲ

ਲਿਆਂ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੰਡੀ, ਮੁੰਗੀ, ਹਿਰਦਾਂ, ਝੋਨੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬੀਜੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਫ਼ਸਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਰਾਵਟੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਭਰਤ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਫੀ ਏਕੜ ਦੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਰਾਸ਼ੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ, ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸੋਂਬਾ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜਗਰੀਹ, ਨਾਜ਼ਮ ਸਿੰਘ ਪੁੰਨਾਵਾਲ, ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੜੀ ਮਾਨਸਾ, ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਜਗਰੀਹ, ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰਹੋੜੀ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਕਾਂਡਲਾ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਬੁਗਰਾ, ਭੂਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿੱਤ ਖੜੀਆਂ ਕਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪੁਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ ਹੱਥਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਲ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਪੈਕਜ ਦੇਣ। ਕਿਹਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਛੋਟੇ

ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖੇਰ ਕਰਜ਼ੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਨੂੰ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ ਤੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੈਟ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅੱਜ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਖੜਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਰਿਹਮਤ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਸ

ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ

ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰ ਲਈ ਨਿਗੂਣਾ : ਸਾਗਰ, ਨਿਹਾਲਗੜ੍ਹ

ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ/ਮੰਡੀ ਘੁਬਾਇਆ (ਪਰਮਜੀਤ ਚਾਬੀ/ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ)-ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੀ ਆਰਥਿਕ ਮਾਰ ਪਈ ਹੈ। ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਏਕੜ ਫਸਲ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਏ ਪਾਣੀ ਕਰਕੇ ਡਿੱਗ ਕੇ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਭ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਨ ਸ਼ਿਵ ਸਾਗਰ, ਕੌਮੀ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਕੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਾਮਰੇਡ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲਗੜ੍ਹ, ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਬਲਕਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਿੰਦਰ ਚੌਥੀਆ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਵਜ਼ੀਰ ਚੰਦ ਸੰਪਾਵਾਲੀ ਦੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਉੱਪਰ ਵਰ੍ਹਿਓਂ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਹੋਏ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁੱਲ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਨ ਸ਼ਿਵ ਸਾਗਰ ਨੇ ਸਕੱਤਰ ਕੇਸ਼ੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ/ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕੌਮੀ

ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਦੁੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਾਰਪਾਈ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਿਗੂਣੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਾ ਵਾਲੀ ਗੈਰਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੌਮੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੇਖ ਕੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਸਹੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਪੱਕਣ ਕਿਨਾਰੇ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਏਕੜ ਫਸਲ ਨੂੰ ਪਕਾਉਣ ਤੱਕ 30 ਤੋਂ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਮਰਚ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਗੈਰਕੁੱਲ ਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮਰਚਾ ਬਣਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਘੱਟ ਘੱਟ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਰਹੱਦੀ ਕਿਸਾਨਾਂ

ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਬਲਕਰਨ ਬਰਾੜ ਤੇ ਮੀਤ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਿੰਦਰ ਚੌਥੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਤਨਾਅ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਜੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਅਲਾਟ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਸਾਏ ਜਾਣ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਜੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਣ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕੁੱਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਵਜ਼ੀਰ ਚੰਦ ਸੰਪਾਵਾਲੀ ਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਹੰਸਰਾਜ ਗੋਲਡਨ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਈਆਂ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਿਰਵਾਵਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਡਿੱਗੇ ਮਕਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਵਾਰ ਆਉਂਦੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਯੋਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲੱਭਣਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਬਰਾੜੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਕੌਮੀ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਪੱਤਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਹਰਦੀਪ ਵਿੱਡੋਲ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਪੰਜਾਬ ਇਸਤਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਰਿੰਦਰਾ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ ਚੌਥੀਆ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚਾਬੀ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਮੰਡਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੌਮੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ 'ਚ 340 ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ

ਕਰੀਬ ਸਵਾ 12 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤੇ ਪਾਸ

ਚਲਾਨ, ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਆਦਿ ਕੇਸ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪੱਧ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੇਸ ਫੈਸਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ 1148 ਕੇਸ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਪੱਧ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 340 ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਫੈਸਲੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਰੀਬ 122670376 ਰੁਪਏ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਕਮੇਟੀ

ਮੈਂਬਰ ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਅਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਟਾ, ਰਜਨੀ ਬਾਲਾ, ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ, ਅਰਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਪਵਨ ਸਾਸਤਰੀ, ਸੰਜੇ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਘੱਗਾ, ਡਾ. ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ, ਜਤਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਚੌਥੀਆ ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਗੋਰਡ ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਰਾਹੁਲ ਕੀਰਾਗਾ, ਕਿਰਨ ਕੁਮਾਰ, ਸਰਵੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੋਲਟਾ ਤੇ ਪੀ ਐੱਲ ਵੀ ਮੈਨਿਕਾ ਪੁਰੂਸ਼ਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਾਰ-ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰ. ਨਵਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੈਕਟਰੀ ਕਲਮੀਰ ਸਿੰਘ ਚੌਧਰ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੰਦੀਪ ਜਿੰਦਲ, ਜ਼ੁਆਇਦ ਸੰਦੀਪ

ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਕੋਸ਼ੀਅਰ, ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀਅਨ ਖਵਾਜ਼ ਸਨੀ, ਕਾਲਜਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਅਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗੋਲਟਾ, ਨੇਹਾ ਚੌਧਰੀ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੋਪਾਵਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਰਿਸ਼ੀ ਚੌਧਰਾ ਇਲਾਵਾ ਸਮਾਣਾ ਬਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼ਹਿਬਾਜ਼, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕਾਤਰਾਂ

ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਈਂ 14, 15 ਤੇ 16 ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਬੰਦ ਰਹੇਗੀ। ਯੂਰੀ (ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ)-ਸਹਾਇਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਿਸ਼ੀਅਤ ਪਾਵਰਹਾਊਸ ਵੱਡੇ ਉਪ ਮੰਡਲ ਬਲੀਗੀ ਯੂਰੀ ਅਨੁਸਾਰ 14, 15 ਤੇ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਸਪਲਾਈ ਬੰਦ ਰਹੇਗੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਲਿਊਲ ਰੋਡ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਣ ਲਈ ਪੋਲ ਬਿਫਟਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ 14 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਮਿਲ ਗੇਟ ਤੋਂ ਮੇਨ ਰੋਲ ਵਾਟਰ ਤੱਕ 11 ਕੀ ਆਰੀਆ ਕਾਲਜ ਫੀਡਰ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ, 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਬਾਗਡੀਆਂ ਰੋਡ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਮਿਲ ਗੇਟ ਤੱਕ 11 ਕੀ ਆਰੀਆ ਕਾਲਜ ਫੀਡਰ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬੰਦ ਰਹੇਗੀ।

ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜਿਓਂ ਅਟਪਛਾਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ

ਸੁਨਾਮ (ਅੰਬੇਕ ਬਾਲਮ, ਹਾਕਮ ਭੱਟੀ)-ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਿਲੀਫੀਡ ਨੰਬਰ 90/9 'ਤੇ ਬੰਦ ਪਈ ਰਾਤ ਵਾਲੀ ਟੈਂਕੀ ਕੋਲ ਮੋਟਰ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਕੋਧ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਕਰੀਬ 25 ਤੋਂ 30 ਲਾਈਟ ਆਈ. ਆਈ. ਵਾਲੇ ਅਟਪਛਾਤੇ ਵਿਚਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਬਲਿਊਲ ਰੋਡ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬੰਦ ਰਹੇਗੀ। ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜਿਓਂ ਅਟਪਛਾਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਿਤਰਕ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ 12 ਸਤੰਬਰ 2025 ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਮਿਤਰਕ ਦੀ ਡੰਡਬਾਡੀ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਸੁਨਾਮ ਦੀ ਮੋਰਗੀ (ਫਰੀਜਰ) 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਏ. ਪੀ. ਜੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੁਨਾਮ ਵੱਲੋਂ 194 ਥੀ ਐੱਨ ਐੱਸ ਐੱਸ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਿਤਰਕ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ 12 ਸਤੰਬਰ 2025 ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਸ਼ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਲਈ ਮਿਤਰਕ ਦੀ ਡੰਡਬਾਡੀ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਸੁਨਾਮ ਦੀ ਮੋਰਗੀ (ਫਰੀਜਰ) 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ 'ਚ ਏ. ਪੀ. ਜੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਸੁਨਾਮ ਵੱਲੋਂ 194 ਥੀ ਐੱਨ ਐੱਸ ਐੱਸ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਲੇਸਮੈਂਟ ਕੈਂਪ 16 ਨੂੰ

ਮਾਨਸਾ (ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਪਮਾਰ)-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਿਊਰੋ ਮਾਨਸਾ ਵਿਖੇ 16 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 'ਪੇਮ ਟੀਐਮ' ਵੱਲੋਂ ਫੀਲਡ ਸੇਲਜ਼ ਐਗਰੀਕਿਊਲਚਰ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਪਲੇਸਮੈਂਟ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਅਡਸਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਲੇਸਮੈਂਟ ਕੈਂਪ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ 12ਵੀਂ ਪਾਸ ਲਭਕੇ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀਮਾ 18 ਤੋਂ 35 ਸਾਲ ਤੱਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿੱਟ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਰਥੀਆਂ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਦੋ ਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਤੇ ਡ੍ਰਾਇਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਚਾਰਵਾਨ ਪ੍ਰਾਰਥੀ ਆਪਣੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋ ਫਾਈਲਾਂ ਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ (ਰਜਿਸਟ੍ਰੀ) ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਬਿਊਰੋ ਦਫਤਰ, ਮਾਨਸਾ ਕੈਂਪ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ ਪਹੁੰਚਣ।

ਭੇਦਗੀਰੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਵਿਆਹੁਤਾ ਦੀ ਮੌਤ

ਸ਼੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ (ਪ੍ਰਮੋਦ ਭਾਰਦਵਾਜ)-ਬਾਣਾ ਬਡਾਲੀ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੱਦ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਪਿੰਡ ਬੀਬੀਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹਰੀ ਗੋਲੀ ਇੱਕ 30 ਸਾਲਾ ਵਿਆਹੁਤਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭੇਦਗੀਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਮਹਿਲਾ ਦੇ ਪਤੀ ਉੱਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੋਰਗੀ ਵਿੱਚ ਹੱਥੀ ਮਿਤਰਕ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਪਿਥਾਂ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਬਹਿਸਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ। ਮਿਤਰਕ ਮਹਿਲਾ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਭਰਾ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਭਾਗਮਾਜਰਾ ਤੇ ਭੈਣ ਰਾਜਵੀਰ ਕੌਰ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2019 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਬੀਬੀਪੁਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਨੌਸ਼ੇ ਦਾ ਆਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨੌਸ਼ੇ ਦੀ ਪੁਰਤੀ ਲਈ ਉਹ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗਏ। ਪਿਥਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਰਹਿਣਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਕੁੱਟਮਾਨ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦਾ ਗਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਿਤਰਕ ਦੇ ਪਤੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਘਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਤਾਂ ਉਹ ਵੱਡੇ 'ਤੇ ਬੇਗੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਢੱਕ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਤੇ ਫਿਰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਜਿੱਥੇ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੋਂ ਤੋਂ ਨਕਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਰਾਤ ਦੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਾਰਕੁੱਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਹ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਸਮੇਂ ਘਰ ਸੀ। ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਬਾਣਾ ਬਡਾਲੀ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਬਾਣੇਦਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮਿਤਰਕ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਘੱਗਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ ਮੁਲਾਕਾਤ : ਕਟਾਰੀਆ

ਮੁਨਕ (ਰਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ)-ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ ਸਬੰਧੀ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਕਰੰਡ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਐੱਸ. ਆਰ. ਆਰ. ਨੇ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ, ਦੋਵੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਵਾਉਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਘੱਗਰ ਦੀ ਮਾਰ ਦੋਵੇਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਫੌਰੀ ਰਾਹਤ ਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੇਵਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਸਬੰਧੀ ਮੁਕੰਮਲ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਹੋਰ ਰਾਹਤ ਰਾਸ਼ੀ ਵੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਕੈਥਿਨ ਮੰਤਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੋਲਟਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੋਟਰ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਕਾਰਨ ਮਕਰੰਡ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀ ਰੋਕ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਸੰਭਾਵੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਚੌਧਰੀ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਹੈਦਰ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਮੌਕੇ ਰਾਹਤ ਹਿਤ ਖੋਜ ਜਾਂਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘੱਗਰ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਬਾਬਤ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇੱਕ ਰਕ ਰੋਕੀਓ ਯਤਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਘੱਗਰ ਸਬੰਧੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਬਾਹਮਣੀ ਵੀ ਲਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੋਲਟਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੋਟਰ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਕਾਰਨ ਮਕਰੰਡ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀ ਰੋਕ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਸੰਭਾਵੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਚੌਧਰੀ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਸ ਮੁਖੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਡੀ ਸੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ 1.45 ਲੱਖ ਦਾ ਚੈੱਕ

ਬਠਿੰਡਾ (ਪਰਵਿੰਦਰ ਜੀਤ ਸਿੰਘ)-ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਪੀਮਾਨ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੇਬੇਬਾਨ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਕਲੋਪਿੰਗ ਤੇ ਲਾਇੰਗ ਕਲੱਬ ਨੇ 1 ਲੱਖ 45 ਹਜ਼ਾਰ 620 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈੱਕ ਮਦਦ ਲਈ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਡੀ ਸੀ ਨੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਨਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਕ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਲੱਬ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਡੀ ਸੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕਲੱਬ ਵੱਲੋਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਾਜਾ ਵਡਿੰਗ, ਘੁਬਾਇਆ, ਜ਼ੀਰਾ ਤੇ ਆਸੂ ਬੰਗੜ ਵੱਲੋਂ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਭਰੋਸਾ

ਮਮਦੇ (ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ)-ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵਡਿੰਗ, ਰਿੰਦਰਪੁਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ, ਹਲਕਾ ਇੰਚਾਰਜ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਆਰੀ ਬਾਂਗੜ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਟਿੱਬਾ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਮਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲੱਖਾ ਹਾਜੀ ਤੇ ਮੱਥੇ ਕੇ ਚੌਥੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਤੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਹੀ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਅਚਾਰ ਦੀਆਂ ਗੱਟਾਂ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਣੀ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਪੱਧਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਟਰੈਕਟਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਦੇ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਸਮੇਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਗੁਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਟਿੱਬੀ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮੱਲਾਂ ਵਾਲਾ, ਜੰਡ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਸਰਪੰਚ ਟਿੱਬੀ ਕਲਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਗੁਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਟਿੱਬੀ ਦੇ ਫਾਮ ਹਾਊਸ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਜਿੱਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਹੜ੍ਹ ਕੁਦਰਤੀ ਘੱਟ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦੇਣ ਹੋਣੀ। ਨੌਬਰਦਾਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਜਿਸ

ਦੇ ਪਾਸ ਭੈਮਾਂ ਦਾ ਕੋਟਰੋਲ ਹੈ, ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਰਗ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪਈ ਇਹ ਮੁਸ਼ੀਬਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੋ ਕੇ ਨਾਜ਼ਿਰ ਰੱਖੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਲਈ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਟਿੱਬੀ, ਕੋਲਸਰ ਬਾਜ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ (ਨੰਦਾ) ਜੋਧਪੁਰ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੋਧਪੁਰ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤਰਾਂ ਵਾਲਾ, ਕਰਨ (ਕਾਲੀ) ਮਨਦੇਹਾ ਮਮਦੇ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਪੀਰ ਵਾਲਾ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਕਲਮੀਰ ਲਾਲ ਬਾਜੇ ਕੇ, ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਟਿੱਬੀ, ਨੌਬਰਦਾਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਘਨੌਰ, ਸਨੌਰ ਤੇ ਸੁਰਗਣਾ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਬਣਾਈ ਪਹੁੰਚ

ਪਟਿਆਲਾ (ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ)-ਹੜ੍ਹ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹ ਦੀ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦੁਖਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰਾਂ, ਜਮਨਾ ਵਿੱਚ ਲੱਭੇ, ਲੱਗਣ, ਰਾਜਗੜ੍ਹ, ਚਮਾਰ, ਲਾਭੜ ਕਲਾਂ, ਲਾਭੜ ਖੁਰਦ, ਚਮਾਰ, ਸਰਲਾ ਖੁਰਦ, ਮਾਝੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਲਕਾ ਸ਼ਰਣਾਣਾ ਤੱਕ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਭੇਜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਮ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੜ੍ਹ ਘਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦੁਖਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਦੁਖਨਿਵਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਖੇਤਰਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਟਰੋਲ ਖੁਰਦ ਖੇਤਰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ

...ਜਦੋਂ ਟਕਸਾਲੀ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਨੇ ਸਿਸੇਦੀਆ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ !

ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਤੇ ਰਾਹਤ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਲੱਗਾਏ ਸੇਵਾਵਾਂ ਜਾਰੀ ਹਨ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਨੇਜਰ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਮਾਣ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਸਬੰਧਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਥੱਲੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਤੱਕ 9000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਡੀਜ਼ਲ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੇਦੀਆ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੈਲੇ ਦੀਆਂ ਮਿਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ
(ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ)

Regd. No : L-4/Pb-JL-0023/2024-26, (R.N.I.)-00068/57

ਜਲੰਧਰ : ਐਤਵਾਰ, 14 ਸਤੰਬਰ 2025

www.nawanzamana.in

ਕੀਮਤ 5.00 ਰੁਪਏ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ

ਐਤਵਾਰਤਾ

ਕਦੀ ਅੰਡਾਂ ਨੇ ਝੰਝਿਆ ਹੈ,
ਕਦੀ ਮੀਂਹਾਂ ਸਤਾਇਆ ਹੈ।
ਅਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਮੌਸਮ,
ਸਦਾ ਮਾੜਾ ਹੀ ਆਇਆ ਹੈ।
-ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਕੰਗ

CENTENARY OF STRUGGLES & SACRIFICES

ਬਿਜੋਏ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਅਤੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ।

ਬਿਜੋਏ ਦਾ ਜਨਮ 17 ਜਨਵਰੀ, 1909 ਨੂੰ ਮੁਹੱਲਾ ਕਰਾਚੀ ਖਾਨਾ, ਕਾਨਪੁਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੋਹਾਲੀ ਪਰਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਤ ਕੁਮਾਰੀ ਸਿਨਹਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਰਕੰਡ ਸਿਨਹਾ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਬਿਜੋਏ ਨੇ ਕਾਨਪੁਰ ਦੇ ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਚਰਚ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ : 'ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੰਢਾਇਆ ਸੀ।'

ਪ੍ਰਿਥਵੀਨਾਥ ਚੰਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਸੁਰੇਂਦਰਨਾਥ ਪਾਂਡੇ, ਬਟੁਕੇਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਅਤੇ ਅਜੇਏ ਘੋਸ਼ ਨਾਲ ਹੋਈ।

ਕਾਨਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕੇਂਦਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਿਜੋਏ ਨੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਤਰਾਸਦੀ ਨੂੰ ਨੋਟਿਓ ਦਿਖਾਇਆ, ਜੋ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਬਦਰਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਮਿਟ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ, ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਜੀਵਨ

1920 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਸਯੋਗਿਕ ਅੰਦੋਲਨ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵੱਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 1925 ਵਿੱਚ ਕਾਨਪੁਰ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਗਿ੍ਹਤਾਰੀ ਤੋਂ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ ਸਨ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਾਕੇਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ 'ਦ ਸਟੇਟਸਮੈਨ', 'ਦ ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ', 'ਪਾਰਟੀਅਰ' ਅਤੇ 'ਦ ਪੀ ਆਈ' (ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਪ੍ਰੈੱਸ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ) ਵਿੱਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਿਆ।

ਉਹ ਬਿਜੋਏ ਅਤੇ ਸੁਰੇਂਦਰ ਪਾਂਡੇ ਦੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ ਨੂੰ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਰਾਧਾਮੋਹਨ ਗੋਲੁਲੀ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਾਈ।

ਬਿਜੋਏ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ : ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀ ਤੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇਤਾ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰੇਂਦਰ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਬਿਜੋਏ ਅਤੇ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ। ਬਿਜੋਏ ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਨਾਂਅ 'ਬੱਬੂ' ਸੀ। ਬਿਜੋਏ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵਿਆਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਮੈਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ।' ਪ੍ਰਤਾਪ (ਹਿੰਦੀ) ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਜੋਏ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੁਹਾਨ ਬਿਜੋਏ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਦਸਤਖਤਾਂ ਹੇਠ 1 ਜਨਵਰੀ, 1925 ਨੂੰ ਚਾਰ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਪੱਤਰ ਬੋਹਾਲ, ਯੂ ਪੀ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ।

ਅਨਿਲ ਰਾਜੀਮਵਾਲੇ ਅਨੁਵਾਦ : ਐੱਮ ਐੱਸ ਭਾਟੀਆ

ਗਿਆ।1927 ਵਿੱਚ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਿਜੋਏ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮਾਸਕ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।ਬਿਜੋਏ ਨੂੰ ਜਤਿਨ ਦਾਸ ਦੁਆਰਾ ਕਲਕੱਤਾ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰੇਂਦਰਨਾਥ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਕੇਰੀ ਦੇ ਕੇਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ, ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।ਉਹ 1927 ਵਿੱਚ ਡਿਫਤਰਗੜ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਜੋਗੇਸ਼ ਚੈਟਰਜੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਨਾਕਾਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਦੌੜਦੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਤੋਂ ਕੁੱਦ ਕੇ ਭੱਜ ਨਿਕਲਿਆ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਲਈ ਸੱਦਾ, 1928

ਸ਼ੇਖਰ ਉਸਮਾਨੀ ਨੇ 1928 ਵਿੱਚ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਿਜੋਏ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਾਸਕ ਵਿੱਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ, ਬਿਜੋਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਕ ਸਨ। ਬਿਜੋਏ ਨੇ 'ਨਿਊ ਮੈਨ ਇਨ ਦ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ' ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ : 'ਸ਼ੇਖਰ ਉਸਮਾਨੀ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਵਜੋਂ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਾਸਕ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਵਜੋਂ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਮੈਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ

ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਮਾਸਕ ਜਾਵਾਂਗੇ।'

ਉਸਮਾਨੀ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਿੰਦੀ 'ਨਵੀਂ ਜ਼ਮੀਨ' ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ : 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਸਕ ਆਉਣ ਲਈ ਕਹੋ।'

ਇਨਕਲਾਬੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਨਾ

8 ਅਤੇ 9 ਸਤੰਬਰ 1928 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧਸ਼ਾਹ ਕੋਲਟਾ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਖੰਡਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਬਿਜੋਏ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਕਾਕੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੋੜ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ।'

ਬਿਜੋਏ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਮੇਤ ਇੱਕ 7 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਿਜੋਏ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ, 1929

ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਅਤੇ ਬਟੁਕੇਸ਼ਵਰ ਦੱਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੈਲ 1929 ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਿਜੋਏ ਨੂੰ ਜੁਲਾਈ 1929 ਵਿੱਚ ਬਰੋਲੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋਈ।ਬਿਜੋਏ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੱਤ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲੰਮੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਜਤਿਨ ਦਾਸ ਨੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਬਿਜੋਏ ਨੇ ਰਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਿਆ 'ਏਕਲਾ ਚਲੇ ਹੋ' ਗਾਇਆ।

ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਿਜੋਏ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਆਪਣੀ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪੰਦਰਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਿਜੋਏ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ : 'ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਆਫ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ।ਜੇ ਮੈਂ ਹੱਸਦਾ-ਹੱਸਦਾ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ...'।

ਬਿਜੋਏ ਨੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ : 'ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਵਾਲੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਇਹ ਦਸੰਬਰ 1930 ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਉੱਚ ਜੇਲ੍ਹਰ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।' ਮੈਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਇਹ ਭੇਦ ਦੱਸਿਆ, 'ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।' ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ :

'ਬਿਜੋਏ, ਤੁਮ ਆ ਗਏ।' ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ...ਮੈਂ ਉੱਥੇ ਸਿਰਫ ਖੜ੍ਹਾ ਹੀ ਸੀ। ਪੰਡਤ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕੇਸੀਆਂ ਲਈ ਆਮ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਭਾਈ ਅੰਸੇ ਨਾ ਹੋ ਕਿ ਫਾਂਸੀ ਰੁਕ ਜੇ।'

'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭਰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।' ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮਰ ਕੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਆਮ ਅਪੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਰਫ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਟ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਅਲਟਰਾ ਵਾਇਰਸ ਹੈ), ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭਵਿੱਖਵਾਦੀ ਸੱਚ ਹੋਈ। ਅਪੀਲ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਮੌਤ ਵੱਲ ਕੂਚ ਕਰ ਗਿਆ...।'

'ਇੱਕ ਸ਼ੇਖਰ ਪਰ ਅਫ਼ੂਲ ਪਲ ਲਈ ਅਸੀਂ-ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨੋਟਿਓ ਜੱਥੀ ਪਾਈ, ਕਾਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਹਿਰੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲ ਕਦਮਾਂ ਨਾਲ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਢ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਚਲਾ ਗਿਆ।'

ਸੱਜੇ-ਪੱਖੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਅਤੇ ਰਿਹਾਈ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਭੀ. ਸਾਵਰਕਰ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੁਆਫ਼ੀ, ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ

ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਸੀ।

ਅੰਡੇਮਾਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ

ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਜਗੁਰੂ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਬਿਜੋਏ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ ਸਮੇਤ ਸੱਤ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬਿਜੋਏ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ, ਮਦਰਾਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਜੇਲ੍ਹ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰਾਜਾਮੰਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੂਨ 1933 ਵਿੱਚ ਜੈਦੇਵ ਕਪੂਰ, ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਅੰਡੇਮਾਨ ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਟੁਕੇਸ਼ਵਰ ਦੱਤ, ਡਾ. ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਉੱਥੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਉੱਥੇ ਲਗਭਗ ਸੌ ਕੈਦੀ ਹੋ ਗਏ। ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਆਇਰਿਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ 'ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਟੈਨ' ਬੇਰਹਿਮ ਸੈਨਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਟੁਕੜੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਜੌਨ ਐਂਡਰਸਨ ਹੁਣ ਬੋਹਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੋਹਾਲ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਬਿਜੋਏ ਨੂੰ ਰਾਜਾਮੰਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ (1932) ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਉੱਥੇ ਜੈਦੇਵ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਕੋਝੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਬਿਜੋਏ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ ਕੋਝੇ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਚ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਨ ਅਤੇ ਡੰਡੇ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪੂਰੇ 5 ਮਹੀਨੇ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ।

ਜੂਨ 1933 ਵਿੱਚ ਬਿਜੋਏ ਨੂੰ ਐਂਬੁਲੈਂਸ ਵਿੱਚ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ ਅਤੇ ਜੈਦੇਵ ਵੀ ਉਸੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਮਹਾਂਬਾਹੁ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੰਡੇਮਾਨ ਵਿੱਚ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸੀਹਿਆਂ, ਲੜਾਈਆਂ ਅਤੇ ਬੇਰਹਿਮ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹੋਰ ਦੋ ਮਹਿੰਤਰ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਵੀ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮਰ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉੱਥੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਸਨ।ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੰਗ ਵਾਂਗ ਫੈਲ ਗਈ। ਲੋਕ ਪੈਂਦੇ ਮੀਂਹ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ।

ਬਿਜੋਏ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ 'ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਮੁਰਦਾਬਾਦ', 'ਇਨਕਲਾਬ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ', 'ਬੰਦੇ ਮਾਤਰਾਮ' ਆਦਿ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਸਰਕਾਰੀ ਚਾਰਟਰਡ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਮਹਾਰਾਜਾ ਵਿੱਚ ਅੰਡੇਮਾਨ ਲਜ਼ਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਤੀ ਦੀਆਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਹ ਸਾਥੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਅੰਡੇਮਾਨ ਪਹੁੰਚੇ। ਨੀਵੇਂ ਕਿਚ ਆਉਣੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਬਾਇਲਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਵੱਡੇ ਲੋਹੇ ਦੇ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਸ ਦੇ ਗਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਦਾਰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਪ੍ਰਬੋਨਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਲ੍ਹਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ।' ਉਹ ਖੰਭ ਅਤੇ ਚਾਹ ਲੈ ਗਏ। ਜਹਾਜ਼ ਐਂਬਰੀਨ 'ਬਾਕੀ ਆਖਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ

ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ

ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ ਇੱਕ ਅਦਭੀ ਅੰਦੋਲਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਬੰਧ 1935 ਵਿਚ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ international Congress of writers for the defence of culture ਸੀ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਹਿਟਲਰ ਅਤੇ ਮੁਸੋਲੀਨੀ ਦੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਧੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਾਜ਼ੀ ਜਰਮਨੀ ਨੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਖੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸੰਘ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਯੁੱਧ ਦੀਆਂ ਕਨਸੇਸਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਪਿਛੇਕਤ ਵਿਚ ਜੂਨ 1935 ਵਿਚ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਨ :

- ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਤੇ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਪਿਲਾਫ਼ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਮੋਰਚੇਬੰਦੀ ਕਰਨਾ।
- ਯੁੱਧ ਵਿਰੋਧੀ ਤੇ ਅਮਨ ਸਮਰਥਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੱਚ ਬਣਾਉਣਾ।
- ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਉਣਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਾਲਾਤ ਜੰਗ ਵਰਗੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਕਲਾਵਾਂ ਕਦੇ ਨਿਉਂਟਰਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵਾਮ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਲੱਗਭੱਗ 230 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੇਖਕ, ਸ਼ਾਇਰ, ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਅਦਭ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਨਾਂਅ ਕਮਾਇਆ। ਕੁਝ ਖੁੱਧ ਨਾਂਅ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ :

- ਫਰੇਂਚ ਨਾਵਲਕਾਰ ਆਂਦਰੇ ਮਾਲਰੇ (Andre Malraux)
- ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਸ਼ਾਇਰ ਲੂਈ ਅਰਾਗੋ (Louis Aragon)
- ਜਰਮਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਬਰਤੋਲਤ ਬ੍ਰੈਖਟ (Bertolt Brecht)
- ਚਿੱਲੀ ਦੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸ਼ਾਇਰ ਪੈਬਲੋ ਨਰੂਦਾ (Pablo Neruda)
- ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਚਿੰਤਕ ਈ. ਐੱਮ. ਫੋਰਸਟਰ (E. M. Forster)

• ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਵਲਕਾਰ ਅਰਨੈਸਟ ਹੈਮਿੰਗਵੇ (Ernest Hemingway)- ਸਟੀਵਨ ਸਪੈਂਡਰ, ਬ੍ਰਿਟਨ (Stephen Spender), ਇਲੀਆ ਅਹੋਰਨਬਰਗ, ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ (Ilya Ehrenburg (Soviet Union), ਸਿਲਵੀਆ ਟਾਉਨਸੈਂਡ ਵਾਰਨਰ, ਬ੍ਰਿਟਨ (Sylvia Townsend Warner (Britain) ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਕਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਐਲਾਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੇਖਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਭੀ ਕਾਰਕੁਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨਿਆਂ, ਯੁੱਧ ਅਤੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇ। ਅਦਭ ਦਾ ਅਰਥ ਕੇਵਲ ਕਲਾ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਜਨਤਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ

ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ : ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ

ਜ਼ਾਮਨ ਬਣਨਾ ਵੀ ਹੈ।ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਬੇਲੋਕ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਤਹਿਤ 1936 ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀ ਚਿੰਤਕ ਸਜ਼ਾਦ ਜ਼ਹੀਰ ਤੇ ਮੁਲਕ ਰਾਜ ਆਨੰਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਪੈਰਿਸ ਦੇ 1935 ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਗਰ ਯੂਰਪ

ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਦੇ ਪਿਲਾਫ਼ ਆਪਣੇ ਅਦੀਬਾਂ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ ਅਤੇ ਜ਼ਹੀਰਦਾਰੀ ਦੇ ਪਿਲਾਫ਼ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤਕ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣੇ ਪਵੇਗੇ। ਇਸੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਲਖਨਊ ਵਿਚ 1936 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਲੇਖਕ ਸੰਘ (ਅੰਜਮਾਨ ਤਰੱਕੀਪੱਖੀ ਮੁਸੋਨੀਕੀ-ਏ-ਹਿੰਦ) ਸੀ।

ਸੰਘ ਵਿਚ ਕਹੀਏ ਤਾਂ 1935 ਦੇ ਪੈਰਿਸ ਸੰਮੇਲਨ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਉਹ ਮੱਤ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ 'ਕਲਾ ਕਲਾ ਲਈ' ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਗੇ, ਬਲਕਿ ਕਲਾ ਨੂੰ ਅਵਾਮ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਸ਼ੁਮੂਲੀਅਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਵਾਮ ਦੀ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ।ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਅਦਭ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ।1936 ਤੋਂ 1939

ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਏ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਗ੍ਰਹਿ ਯੁੱਧ ਦੇ ਪਿਲਾਫ਼ ਅਵਾਮੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਘੜਨ ਵਿਚ ਇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਲੇਖਕ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਦਕਾ 1937 ਵਿਚ second international Congress of writers for the defence of culture ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਡਰਿਡ ਵਿਚ ਹੋਈ, ਫਿਰ ਵੇਲੋਸੀਆ ਵਿਚ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਾਰਸੀਲੋਨਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਹੋਇਆ। ਸਪੈਨਿਸ਼ ਗ੍ਰਹਿ ਯੁੱਧ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ, ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਨ:

- ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨਾ
- ਸਪੈਨਿਸ਼ ਰਿਪਬਲੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ

ਸਮਰਥਨ ਦੇਣਾ

- ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਮੰਨਣਾ
- ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਕਿ ਸਪੇਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਿਰਫ ਸਪੇਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅਵਾਮ ਲਈ ਖੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮੋਢੀਆਂ ਵਿਚ ਸੱਜਾਦ ਜ਼ਹੀਰ ਤੇ ਮੁਲਕ ਰਾਜ ਆਨੰਦ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅੰਦੋਲਨਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਲਈ

ਸਪੈਨਿਸ਼ ਗ੍ਰਹਿ ਯੁੱਧ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ

ਸੰਗਰਾਮ ਸਮਰੂਪ ਹੋ ਗਏ। ਲਖਨਊ ਵਿਚ 1936 ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਸੰਮੇਲਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਇਫਟਾ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਜਨਤਾ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਇਹ ਗੂੰ

ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਿਰੜ ਤੇ ਸਿਦਕ ਸਾਹਮਣੇ ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ

ਅਗਸਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਫ਼ਤਾ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਸਿਰ ਪਈ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਸਾਡੂਸਤੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵੇਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੜ੍ਹ ਸ਼ਾਇਦ 1988 ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਏ, ਹੜ੍ਹ ਗਾਹੜ ਵੱਡੇਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਗਏ ਸਾਂ ਤੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਤਸਵੀਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦੀ। ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਡਰਸਸ਼ਾਹੀ ਮਨ-ਸਿਰਸੀ ਮੁਤਾਬਕ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਲਾਭ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਅਗੂਆਂ ਦਾ ਬਾਹਲਾ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅਮਲਾ ਜਿੰਦਾਂ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਰਹੇ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਅੱਜ ਜਿੰਨਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਉਦੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਰ ਉਦੋਂ ਅੱਜ ਜਿੰਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ, ਪਰ ਮੁੱਢਲਾ ਪੜਾਅ ਬੜਾ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਛੱਤ ਜਿਹੀ ਆਈ ਤਾਂ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਈ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਕੁੜ੍ਹਦੇ ਜਾਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਪਾਣੀ ਵੱਧ ਆਇਆ, ਪਰ ਇੱਕਦਮ ਛੱਲ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਈ ਇਨ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਮਾਰੇ ਜਿਹਾਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਤੇ ਬੱਦਲ ਫਟਣ ਨਾਲ ਵਗੇ ਵਹਿਣ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਮਾਝੇ, ਮਾਲਵੇ ਤੇ ਦੁਆਬੇ ਵਿੱਚ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਅੰਬਾਰ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਭਾਖੜਾ ਡੈਮ ਉਛਲਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਫਲੜ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਈ, ਪੰਗ ਡੈਮ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਕਈ ਵਾਰੀ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਪਏ, ਰਣਜੀਤ ਸਾਗਰ ਤੇ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਕੰਢੀ ਡੈਮ ਵਾਲੇ ਗੇਟ ਵੀ ਪਾਣੀ ਸੰਭਾਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋਏ ਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਪਏ ਅਤੇ ਮਾਧੋਪੁਰ ਦੇ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵੇਲੇ ਤਿੰਨ ਗੇਟ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਕੁੜ੍ਹ ਗਏ ਤੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚਲੀ ਸੁਖਨਾ ਗੇਟ ਦੇ ਫਲੜ ਗੇਟ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਖੋਲ੍ਹਣੇ ਪਏ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਦਿਖਾਈ ਰਿਹਾ ਪਿੱਛਰ ਦਰਿਆ ਵੀ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਦੇ ਸਿਖਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਜਿਹਾ ਉਛਲਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਕਈ ਦਿਨ ਫਿਰ ਇਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੇਠਾਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਨੁੱਕਰ ਵੀ ਬਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਜਿੱਧਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਕਰੋਖੀ ਦੀ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੱਧ ਦਿੱਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਸਨ, ਪਰ ਨਾਲ ਦੇ ਰਾਜ ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੇ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਵੀ ਬਚੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੀ। ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰ ਜਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਬੱਦਲ ਪਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਆਇਆ, ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਪਾਏ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸਿਉਂ ਯਮਨਾ ਦਰਿਆ ਦੀ ਮਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਘੱਗਰ ਜਾਂ ਅੰਬਾਲੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੀ ਟਾਂਗਰੀ ਨਦੀ, ਸ਼ਾਹਬਾਦ ਨੌੜਲੀ ਮਾਰਕੰਡਾ ਨਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਉਛਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਾਤ ਵੀ ਤਰਸ ਯੋਗ ਬਣਦੀ ਗਈ। ਰਾਜਸਥਾਨ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਤਰਸਣ ਵਾਲਾ ਸੁਭਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਰ ਕਈ ਥਾਈਂ ਇਸ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਏ ਅਤੇ ਗਵਾਂਢ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਹੋਈ, ਉਹ ਬਿਆਨ ਕਰਨੀ ਆਂਧੀ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਜਿਹੜਾ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਚੱਲਦੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਜੰਗ ਲੜਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਗਏ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨੇ ਡੋਰਣ ਲਾ ਛੱਡਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਸ਼ਿਲਕਾ ਵੱਲ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਕਦੇ ਸੋਕੇ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਸਤਾਈ-ਅਠਾਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉੱਥੇ ਜਦੋਂ ਸੋਮ ਪਈ ਤਾਂ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੋਮ ਰੋਕਣ ਲਈ ਤੇ ਡਰੋਨਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ, ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਰੋਨਾਂ ਵੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਡਰੋਨਾਂ ਦਾ ਵਹਿਣ ਜਿੱਧਰ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਪਾਸੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਚੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਬਾਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਫਸਲਾਂ ਤਬਾਹ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚਰ ਜ਼ਾਹਾਂ ਏਕੜ ਕਿੰਨੇ ਦੇ ਬਾਗ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਏ।

ਏਨਾ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਦੇ ਕੰਮ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਹੜ੍ਹ ਵਾਲੀ ਪੀੜ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਦਰਦ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਤੇ ਸੋਸ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਾਰੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਰਹਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ, ਆਮ ਲੋਕ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਜਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪਾਰਮਿਕ ਸੋਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫੰਡਾਂ ਪੁੱਛਾਏ ਬਿਨਾਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਬਹੁਤੀਆਂ, ਪਰ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਓਨਾ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਵਟਾਇਆ, ਜਿੰਨੀ ਇਸ ਦਰਦ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀ ਵਾਹ ਲਾਈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦੇ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅੱਜ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦੇ

ਮੰਗਣ ਦਾ ਰਾਗ ਕੁਵੇਲੇ ਛੋਹਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਅੱਕੜੇ ਪੱਖ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ, ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਮਾਈਨਿੰਗ ਵੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣੀ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰਾਂ ਘੇਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੂਹਰੇ ਆ ਗਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਬਹਿਸ ਚੱਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗੁਨਾਹਗਾਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਏਨਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਵਸੋਬੇ ਦਾ ਉਹ ਸਵਾਲ ਸਿਰ ਚੁੱਕੇ ਖੜੋਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਸਾਡੀ ਆਹ ਲਿਖਤ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਅਜੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਏਨਾ ਪਾਣੀ ਖੜਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਬੋਝਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸਤੀ ਓਬੇ ਜਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਏਦਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਦਾਂ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਕੱਟਦੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹੱਦ ਮੁੱਕਦੇ ਸਾਰ ਜਿੱਥੇ ਮਦਦ ਵਾਲੀਆਂ ਸੋਸ਼ਾਵਾਂ ਟਰਾਲੀਆਂ ਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਕੇ ਪਹੁੰਚਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਦੱਸ ਕੇ ਕੱਪੜੇ-ਲੱਤੇ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਮਾਇਕ ਸਾਮਗਰੀ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਫਿਰ ਲਾਈਨ ਵਿੱਚ ਆ ਖੜਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਬਾਹਰੋਂ ਆਇਆ ਮਦਦਗਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀੜਤਾਂ ਦਾ ਹੱਦ ਮਾਰਨ ਦਾ ਉਹ ਪਾਥ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਿਰਦਾਵਰੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਅਤੇ ਖਰਾਬੇ ਦੇ ਚੈਕ ਵੰਡਣ ਜਾਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਿਲੀ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਫਿਰ ਉਹ ਹੀ ਨਿਕਲੇਗਾ, ਜਿਹੜਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੇ ਹੋਰ ਮੌਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਚੋਂਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਹ ਤਬਾਹ ਹੋ

ਗਏ, ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ-ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਓਪਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਜੀਅ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਘਰ ਸਾੜੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕ ਸਦਮੇ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਮਰੇ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੇ ਤੇ ਜਾਲੀ ਪੀੜਤਾਂ ਦਾ ਦੋਵੇਂ ਵਾਰੀ ਦਾਅ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਹੜ੍ਹ ਮਾਰੇ ਅਸਲ ਪੀੜਤ ਅਜੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚਾਲੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਉਥੋਂ ਬਚ ਕੇ ਕਿਸੇ ਤਣ-ਪੱਤਣ ਲੱਗ ਸਕਣਗੇ, ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸਦਭਾਵਨਾ ਦੌਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਬਣੇ-ਬਣਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਵਾਲੇ ਟੋਲੇ ਅਹਿਲੇ ਹੀ ਦੀ ਮਾਰ ਲਈ ਗਰੁੱਪਬੰਦੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਗੇ। ਜਿੰਨਾ ਫਿਰ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਘੱਟ ਮਦਦ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਭ ਕਸਰਾਂ ਕੱਢਣ ਵਾਲਾ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਪੱਛਕੋਈ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕੁਝ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਹਕੀਕੀ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅਗੇਤ ਪੁੱਧਰ ਕਰਨ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਹਰੀ ਗੱਲ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ, ਇਸ ਵਾਰੀ ਜਿਹੜੇ ਅੱਧੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ ਮਦਦ ਦਾ ਹੱਥ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਗ ਵਧਾਇਆ ਹੈ, ਵਿਦੇਸ਼ ਬੈਠੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੇ, ਪੀੜਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਉਥੋਂ ਖਾਣਾ-ਸ਼ਰਾਬ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਮੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਯੁੱਗਾਂ ਤੱਕ ਏਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਖਾਧੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਵੀ ਸਨ, ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆਏ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਹੱਲੇ ਵੀ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰੋਂ ਉੱਠਣੇ ਫਿਰਕੂ ਭਾਬੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਕਦੇ ਹਰੀ ਮਹੀਨੀਆਂ, ਸੱਟਾਂ-ਠੱਡੇ ਖਾਂਦਾ ਫਿਰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਮਾਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਹਾਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਫਿਰ ਉੱਠੇਗੀ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਮਿਸਾਲ ਬਣ ਖੜੇਵੇਗੀ ਕਿ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਸਿੱਝਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਾਦਿਲੀ ਦੀ ਮਿਸਾਲ, ਸਿਦਕ ਤੇ ਸਬਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗਹਿਣਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਨਵ-ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਰ ਵਿਖਾਉਣਗੇ।

ਢੇਰ ਵੇਰੂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਿਆ ਸੀ, ਰਾਹੋਂ ਖੁਸ਼ਬੂ, ਪੰਨੇ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਪੰਛੀ ਕਦ ਮੰਨਦੇ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ

ਸੰਸਾਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਵਸੋਬਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਜਲੰਧਰ-ਰਾਹੋਂ-ਨਵਾਸ਼ਹਿਰ-ਜੈਜੋਂ ਰੇਲ ਲਿੰਕ 'ਚ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਦੀ ਬੰਬੀ ਬਾਹੀ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਉੱਚੇ ਢੇਰ ਉੱਤੇ ਵਸਦੀ ਇਸ ਨਗਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਰੀ ਰਾਜਾ ਰਾਘਵ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੱਧ ਵਿੱਚ ਗੱਡੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਂਹਿ, ਇਸ ਵਸੋਬੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਰਾਘੂ ਪੁਰ ਪੁਰਲਤ ਹੋਇਆ। ਇੱਕ ਮਿੱਥ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਥਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰੀ ਰਾਜਾ ਦੌਰਦ ਦੇ ਦਾਦੇ ਰਾਜਾ ਰਾਘੂ, ਜਾਤ ਵਜੋਂ ਪੱਤਰੀ ਵੇਲੋਂ ਵਸਾਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਿੱਥ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਸਵੰਦੀ ਅਨੁਸਾਰ ਤੱਥ ਰਾਘਵ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜਾ ਜਾਤ ਵਜੋਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵੀਰਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਿਰਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਾਘੂ ਪੁਰ ਆਖਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੇ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੁਣ ਵੀ ਰਾਘੂ ਪੁਰ ਉਰਫ ਰਾਘੂ ਪੁਰ ਉਰਫ ਰਾਹੋਂ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਮਾਂ ਪਾ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਾਂਅ ਰਾਹੋਂ ਪੁਰਲਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਰਾਜੂ ਕਿਤਨਾ ਨਾਅ ਦਾ ਅੰਧੀ ਚਰਚਣ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਰਾਹੋਂ, ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਭਲੀ ਅਤੇ ਦਾਨੀ ਬੰਦੀ ਸੀ ਸਮੇਤ ਆ ਵਸਿਆ। ਰਾਜੂ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਰਾਹੋਂ ਨੇ ਸਭ ਕੁੱਝ ਗਰੀਬ-ਗੁਰੀਬਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿੰਨੇ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੀ ਦਿਆਲਤਾ ਰਾਜੂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰੂ ਪੈ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਨਗਰ ਦਾ ਨਾਂਅ ਵੀ ਮਾਈ ਰਾਹੋਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਉਪਰੰਤ ਰਾਹੋਂ ਨਗਰੀ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਥੀ ਉਕਰ ਗਈ।

ਲੋਪੀ ਕਾਲ ਵੇਲੇ, ਵਪਾਰਕ ਨਗਰੀ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਇਸ ਖੇੜੇ ਦੀ ਅਖੀਰ ਛਾਪ ਲੱਖ ਨੂੰ ਟੱਪ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਗੂਧ ਅਤੇ ਧਾੜਵੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਅਤੀ ਸਮਾਂ-ਦਰ-ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਆਮ ਇੱਥੇ ਕਸੇਬ ਹੁਣ ਰਹਿ ਗਈ। ਤੇਰ੍ਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਵਰ ਤੱਕ ਇੱਥੇ ਗੁਜਰ ਕੇਮ ਕਾਬਜ਼ ਸੀ, ਮਗਰੋਂ ਮਹਿਤਾ ਰਾਜਪੂਤ ਤੇ ਫਿਰ ਘੱਛੇਵਾਰ ਰਾਜਪੂਤ ਸਿਰਜੀ ਸਬਿਤੀਆਂ-ਪ੍ਰਾਬਿਤੀਆਂ ਵੱਲ, ਮੁਹੰਮਦ ਗੋਰੀ (1206) ਵੇਲੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਧਰਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਪੱਥੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋ ਗਏ। ਜਿਹੜਾ ਰਾਹੋਂ ਅਤੇ ਦੁਆਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੱਕ-ਪੱਕਾ ਰਹੇ। ਉਦਾਹਰਣੀ ਇਕਰਾਹੀਮ ਲੋਪੀ (1517-1526) ਵੇਲੇ ਇਸ ਨਗਰ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਵਪਾਰਕ ਨਗਰ ਵਜੋਂ ਟੱਪ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੇ ਬੌਮਰਾਹ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ। ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮੀ ਸਿਲਕ ਰੂਟ ਜਿਸ ਦਾ ਵਪਾਰਕ ਟਰੇਕ ਤਿੱਬਤ ਤੋਂ ਸੈਂਟਰਲ ਏਸ਼ੀਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਇਸੇ ਰਾਹੋਂ ਬਾਣੀ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਲੰਘਦਾ ਸੀ। ਜਿੰਨੇ ਵਜੋਂ ਰਾਹੋਂ ਪਹਾੜੀ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨੀ, ਉਮਦਾ ਮੰਡੀ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਵੇਲੇ ਇੱਥੇ ਦੇ ਜੰਗੀ ਸਰਦਾਰ ਰਾਣਾ ਉਧੇ ਘੱਛੇਵਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਦੰਦੀ

(ਬਾਗੀ ਸਰੀਕ) ਬੋਰਮ ਖਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉੱਥਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਅਕਬਰ ਨੇ ਇਸ ਸੇਵੇਤ ਅਤੇ ਗਿਰਦ ਦੀ ਜੰਗੀ ਘੱਛੇਵਾਰ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਨਾਮੋਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਹੜੇ ਘੱਛੇ-ਵੱਸ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਵਾਹ-ਭੁਲਦੇ ਰਹੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਘੱਛੇਵਾਰ ਰਾਜਪੂਤ ਆਪਣੀ ਹਿੰਦੂ ਆਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਭੁੱਲੇ ਸੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਮੇਤ ਇੱਥੇ ਵਸਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੋਆਇਆਂ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਸਦਭਾਵੀ ਰਹੀਆਂ। ਅਫਸੋਸ! ਬਾਹਰਲੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਅਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਬਦਲਤ ਇਹ ਸਦਭਾਵਨਾ '47 ਵੇਲੇ ਲੀਰ-ਲੀਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਵੇਲੇ, ਜਦ (1710 ਈ.) ਉਸ

ਪਿੰਡੇ ਵਸਿਆ-45

ਵਿਜੇ ਬੰਬੇਲੀ

ਰੋਪੜ-ਰੈਲਮਾਜਰਾ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀ ਜੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਜੰਗੀ ਰੁਖਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੀਲਾ-ਮੋਰਚੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਨਗਰ ਸਿੱਖਾ ਸਾਧੀ ਨੇ ਮੱਲ ਲਿਆ। ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਆਇਆ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹਨੀਂ ਰਾਹੋਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡੇ ਦੇ ਚੌਧਰੀਆਂ ਕਾਨੂੰਗੋਆਂ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਸਾਦਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਜੰਗੀਆਂ ਕਿਤੀਰੀਆਂ-ਸ਼ਿਲਪੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਨਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਪੁਰ ਕਰ ਦੇਣ। ਇਸ ਹੋਇਆ ਈ ਭਾਵੇਂ ਸੀਮਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ। ਰਾਹੋਂ, ਹੰਟਵਾਈਆਂ, ਲਾਭ-ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ, ਸ਼ੈਯੜ ਵਾਰੀਆਂ, ਦਰਿਆ-ਬਹਿਰੀ ਸੈਦਾਰਗਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ-ਧਰਮ ਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਚਾਇਆ ਗਿਆ।

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰ-ਵਾਰਵੀ ਘਾਲਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਸਾਹੀ ਦੀ ਉਥਾਨ ਵਕਤ ਇੱਥੇ ਡੱਲਵਾਈਆਂ, ਲਾਭ-ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ, ਸ਼ੈਯੜ ਵਾਰੀਆਂ, ਦਰਿਆ-ਬਹਿਰੀ ਸੈਦਾਰਗਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ-ਧਰਮ ਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਚਾਇਆ ਗਿਆ।

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰ-ਵਾਰਵੀ ਘਾਲਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਸਾਹੀ ਦੀ ਉਥਾਨ ਵਕਤ ਇੱਥੇ ਡੱਲਵਾਈਆਂ, ਲਾਭ-ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ, ਸ਼ੈਯੜ ਵਾਰੀਆਂ, ਦਰਿਆ-ਬਹਿਰੀ ਸੈਦਾਰਗਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ-ਧਰਮ ਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਚਾਇਆ ਗਿਆ।

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰ-ਵਾਰਵੀ ਘਾਲਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਸਾਹੀ ਦੀ ਉਥਾਨ ਵਕਤ ਇੱਥੇ ਡੱਲਵਾਈਆਂ, ਲਾਭ-ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ, ਸ਼ੈਯੜ ਵਾਰੀਆਂ, ਦਰਿਆ-ਬਹਿਰੀ ਸੈਦਾਰਗਾਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਤ-ਧਰਮ ਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਚਾਇਆ ਗਿਆ।

ਵਾਪਦਿਆਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਗਿਰਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਰਿਸਾਸਤੀ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਰੱਖ ਏਏ। ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਿਲਵਰਤੀਆ ਯੋਧਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਘੱਛੇਵਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ 75 ਫੀਲੀਆਂ ਤੇ ਰੁਖਾਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਕਰਕੇ ਬਾਕੀ 25 ਗੋਸ਼ਟੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਪੱਖੀ ਸਹਿਯੋਗ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਡੱਲਵਾਈਆਂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਘੋੜਾ ਤੱਥ ਰਿਸਾਤੀ ਤੱਕ, ਜਦ ਤਾਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਤੇਜ਼ ਚਮਕ ਚੁੱਕਾ ਸੀ, ਇਸ ਪਰਗਨੇ ਦਾ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਚਲਾਉਣ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ, ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਇਆ-ਵਾਪਰਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਸੋਗ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਪਾ. ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਮਹਿਲੇ ਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪੱਕਾ ਝੰਡਾ ਲੱਗ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਗਾਮੀ ਖ਼ਤਰਾ ਭਾਖਿਆਂ ਮਰੂਮੁ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ੋਰੂ ਮਾਈ ਰਤਨ ਕੌਰ ਨੇ ਸੋਗ-ਤੋੜ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਫ਼ਸੀਲ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਬਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਗੰਢਵਾ ਛੱਡੇ ਸਨ। ਔਗਲ-ਸਿੱਖ ਵਾਰ, 1846 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਵਜੋਂ ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖ ਸਾਹੀ ਵਕਤ ਗਰੀਬ ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ, ਘਟ ਕੇ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮਹਾਜਨੀ ਅਤੇ ਸਾਹੂਕਾਰਾਂ, ਵਪਾਰਕ ਅਤੇ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਉਪਮਾ ਕਾਰਨ 1857 ਦਾ ਗ਼ਦਰ ਮੁਕੰਦਿਆਂ ਹੀ ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੱਸਣਾ ਕੁਝਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਰਾਹੋਂ ਦੀ ਸੰਘਣੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਸੋਂ ਆਪਣੀ ਲਿਆਕਤ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਵਰਤਾ ਕਾਰਨ ਸਦਾ ਹੀ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਲਤਨਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੋਹਰੇਲ ਅਤੇ ਉੱਥੀਆਂ ਹੀ।

ਰਾਹੋਂ, 1947 ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੁਲਕ ਵੱਡ ਤੀਕ ਰਾਹੋਂ ਅਤੇ ਜਾਡਲੇ ਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਸਮਰਾਜ ਦੀ ਨਿਅਤੀ, ਜਾਡਲੇ ਦੇ ਰਾਹੋਂ, ਰਾਹੋਂ ਦੇ ਘੱਛੇਵਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਾਣੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤੀਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜੈਲਦਾਰ ਮਾਣਦੇ-ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਹੱਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਰਾਹੋਂ-ਜਾਡਲਾ ਅਤੇ ਨੌੜਲੇ ਦਾ ਭਾਗੀ ਲਾਇਕਤ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਵਰਤਾ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ (1818 ਈ. ਤੱਕ) ਹੀ ਰਾਹੋਂ ਤੇ ਗਿਰਦਾ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਾਸਿਆਂ ਦਾ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਜੰਗੀ ਕਿਲ੍ਹਾ, ਜਿਹੜਾ ਮਗਰੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੋਰ ਪੱਕਾਈ ਕਰਨ ਹਿੱਤ ਦਿੱਤਾ-ਚੂਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਮਹੱਲ ਵਜੋਂ ਵੀ

ਪੰਜ-ਆਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਸਿਆਸੀ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉਤਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਵਹਿਣ 'ਚ ਆਪੋ ਈ ਵਹਿ ਰਿਹੇ, ਉਹ ਹੋ ਬਾਬਾ ਚਮਕਾ ਵੇਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦਾ ਸੰਕਲਪ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਇਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੈ, ਸੰਗਤ, ਪੰਗਤ, ਲੰਗਤ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲਕ, ਗਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ, ਗੱਲਕ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਸਿੱਖ-ਮੱਤ ਹੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਗੱਤੇ ਖਾਂਦਿਆਂ ਹਨ੍ਹੀਂ ਰਾਜਾ ਵੱਲ ਵਾਹ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਚਮਕੀ ਚਾਨਣ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਕਾਤਰ ਹੈ ਜੋ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ 'ਜਿਉ ਕਰ ਜਸਤ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਰੇ ਛਪੇ ਆਪੋ ਪਲੀਆਂ' ਵਾਂਗ ਜਗ-ਮਜ, ਜਗ-ਮਗ ਕਰਦਾ ਚਾਨਣ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਏਸੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਏਡ ਵਰਗੀਆਂ ਸੋਸ਼ਾਵਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ 'ਤੇ ਆਈ ਹਰ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਸੋਖੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ, ਬਲੀਵੁੱਡ/ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਤੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਨ ਇਸ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚਣ ਵਿੱਚ ਕਾਯਾਜ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਆਈ ਇਸ ਆਵਾਜ਼ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਮਰਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਚਾਰ ਉਦਯੋਗੀਆਂ ਵੇਲੇ ਪਿੱਲਰ ਇਸ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਭਲਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ 'ਚ ਚਿਰ ਹਨ੍ਹੀਂ ਦੀ ਚਾਦਰ ਵਿੱਚ ਲਪਟਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ? ਹਨ੍ਹੀਂ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਅੱਜ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਨਿਰਾਬਕ ਹੋ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਭਲਾਂ, ਸੱਧ ਅੱਗੇ ਭੁਨ ਕਦੇ ਕੁ ਤੱਕ ਟਿਕੇਗਾ? ਉੱਥੇ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਭੁਨ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਸ਼ਰਾਰਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਮਨ ਦੁਖੀ ਹੋ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਬਦਲਤ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਤੌਰੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਹੁਣ ਭਲਾਂ ਭੁੱਖਾਈ ਨਾਲ ਸੱਚਿਆ ਜਾਣੇ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣਾ ਰਹੇ ਲੋਕ ਕਦੇ ਕੁ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹੀਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਤੇ ਲੂਣ ਹੋ ਚੁੱਕਣਾ ਹੁੰਦੇ। ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਤੇ ਫਰਾ ਧਰਨ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਝ ਵਿਚਲੀ ਕੀ ਕਿੱਥੇ? ਅਪਣੀ ਨੇ ਦੱਖਿਆ ਹੈ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 'ਉਨ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਜੀਰਾ' ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰੁਝਾਨ ਉੱਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੰਗੀ ਰਾਹਤ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕੀ ਪਤਾ ਉਨ ਦੇ ਇਹ ਬੁੱਲ ਕਦੇ ਕਿੰਗ? ਕਿੰਗ ਵੀ ਜਾਂ ਨਾ ਕਿੰਗ ਉੱਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਸ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਸਾਂ ਨਾਲ ਈ ਉਮੀਦਾਂ ਜ਼ਰੀਏਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਫੇਡ ਬਾਰੇ ਗੱਲ-ਮੇਲ ਬਿਆਨ ਕੇ ਕੇ ਪੱਲਾ ਈ ਝਾੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਸ਼ ਦੇਖ-ਪੱਖ ਆ ਵੇਲੋਂ ਬਾਲ-ਵਰੇਸ਼ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਢੰਗ ਪਰ ਚੋਤੇ ਦੇ ਚਿਤਰਪਟ 'ਤੇ ਉੱਭਰੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਹੀ ਸੀ, ਪੁੱਤ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਵਿਆਹੀ ਸਿਆਣੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਹਰਦਾ ਘਰਵਾਲਾ, ਸ਼ਹਿਰਿਲੀ ਲਈ ਤੁਰਿਆ ਆਵਾਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਕੋ-ਸਕੋਪੀ ਉਸ ਦੀ ਅਰਥੀ ਲਈ

ਸਮਝਾਨ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਜ਼ਲ ਨਾਲ ਪਿੰਡੇ ਪਿੰਡੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਕੋਕ, ਓਹੀ ਕੁੜੀ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, 'ਬਜ਼ੁਰਗ ਇਹ ਬੰਦਾ ਅੱਜ ਈ ਮਰਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਈ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ? ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਤੁਬਕਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਕੁਕ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਨਹੀਂ ਬਾਕੀ ਅੱਜ ਵੀ ਮਰਿਆ।' ਓਹਦੇ ਘਰਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬੜਾ ਗੁੱਸਾ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਉਹ ਸੋਚੇ ਬਈ ਮੂਰਖ ਅੱਜ ਈ ਮਰਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਲਿਆ ਰਹੇ ਨੇ? ਪਰ ਉਹ ਬੋਲਿਆ ਕੁਸ਼ ਨਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਅੱਗੇ ਤੁਰ ਪਏ। ਅੱਗੇ ਖੋਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੱਧ ਰਹੇ ਇੱਕ ਕਿਸਾਨ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹ ਫਿਰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ, 'ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਇਹ ਕਣਕ ਖਾਧੀ ਹੋਈ ਏ ਜਾਂ ਹਾਲੇ ਖਾਣੀ

ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਵੱਲ ਦੇਖ ਨਾ ਹੋਵੇ-32

ਸੁਰਜੀਤ ਸੁਮਨ

ਆਹ? ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਬੇਸਿਰ-ਪੈਰ ਸੁਆਲ ਸੁਣ, ਓਹਦੇ ਘਰਵਾਲੇ ਸਮੇਤ ਉਥੇ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦ ਬੱਦਲ ਜਿਹੇ ਗਏ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹੱਸ ਪਏ। ਓਹਦਾ ਘਰਵਾਲਾ ਕੱਚਾ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਬਹੁਤ ਸਿਆਣਾ ਸੀ। ਓਸ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਬੀਬਾ ਕੁਸ਼ ਖਾਧੀ ਹੋਈ ਏ, ਕੁਝ ਹਾਲੇ ਖਾਣੀ ਆ'। ਘਰਵਾਲੀ ਦੀਆਂ ਝੱਲ-ਬਲੱਲੀਆਂ ਸੁਣ ਓਹਦੇ ਘਰਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਕਿਸਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ-ਨਵੇਂਦੀ ਵਿਆਹੁਤਾ ਨਾਲ ਲੜ ਪਿਆ। ਉਸਨੇ ਪਿੰਡੇ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਵੀ ਸਾਰੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ। ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸਾਨ ਬਹੁਤ ਗੁਣੀ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗਿਆ, 'ਮੁਣ ਬਈ ਕਾਕਾ ਤੁਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਸਹੀ ਕਹਿੰਦੀ ਏ। ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਤੈਨੂੰ। ਪਿੰਡੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸਾਨ ਇਸਨੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਬੰਦੇ ਲੋਕ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਘਰਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਤਾ ਜੀਤਾ ਵੀ ਕਾਹਦਾ ਜੀਤਾ ਹੋਇਆ? ਮਰਨ ਸਮਾਨ। ਦੂਜਾ ਸਵਾਲ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਮੈਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰਾ ਅਰਥ ਆ। ਕਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਜਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਰਜ਼ ਦੇ ਭਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਕਣਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਾਧੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੋੜਾ ਸਹੀ, ਕਰਜ਼ ਉਹਦੇ ਚੋਤੇ ਵਿੱਚ ਆਨਾ ਸੀ ਖੋ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਕੱਲਰ ਮਾਜਰੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਿਲੀਜ਼

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ : ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਲਰਮਾਜਰੀ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਜਿਥੇ ਬਾਬਾ ਪੈਰ ਪਰਿ’ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ), ‘ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਦਾ ਹਲਡੀਆ ਬਿਆਨ’ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ) ਅਤੇ ਆਦਿ ਧਰਮ ਮੰਡਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ‘ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਮੁੰਗਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਆਦਿ-ਧਰਮ’ (ਮੌਲਿਕ ਲਿਖਤਾਂ) ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ‘ਚ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਢੇਰੀ, ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ (ਦਿਲ ਨਿੱਜਰ), ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਜਥੇੜੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਬੇਦਕਰ ਟਾਈਮਜ਼ (ਇਗਲਿਜ਼) ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੁਆਬਾ (ਪੰਜਾਬੀ) ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਚੁੱਬਰ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਚੁੱਬਰ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ‘ਜਿਥੇ ਬਾਬਾ ਪੈਰ ਪਰਿ’ ਅਤੇ ‘ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਦਾ ਹਲਡੀਆ ਬਿਆਨ’ ਡਾ. ਕਲਰਮਾਜਰੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹਨ। ਦੂਸਰੀ ਪੁਸਤਕ ਆਦਿ ਧਰਮ ਮੰਡਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਮੁੰਗਵਾਲੀਆ ਦੀਆਂ ਮੌਲਿਕ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਡਾ. ਗੁਰਮੀਤ ਕਲਰਮਾਜਰੀ ਨੇ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬਾਬੂ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਰਤਿਕ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿਤਾ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਕਵੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਾਬੂ ਮੰਗੂ ਰਾਮ ਮੁੰਗਵਾਲੀਆ ਦਾ ਜੀਵਨ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਦਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਦੰਬੇ-ਚੁਲ੍ਹੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ।

ਕਰਨੈਲ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ

ਲੈਸਟਰ : ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੀ ਲੈਸਟਰ ਸਥਿਤ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿਖੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ-ਮੌਮਰੀ ਲੇਨ (ਕਹਾਣੀਆਂ), ਪੰਦਰਵਾਂ ਲਾਲ ਕਰਾਸ-ਕਹਾਣੀ ਸਿੱਧਾ (ਚੰਬਾ ਐਡੀਸ਼ਨ), ਤੇ ਲਕੜਾਉਣ ਵਿਓਨੀਟੀ (ਨਾਵਲ), ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲੁਖ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਹਾਜ਼ਿਰਾ’ ਦਾ ਗੁਲਸ਼ਨਤਾ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਰਨੈਲ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮੌਮਰੀ ਲੇਨ, ਪੰਦਰਵਾਂ ਲਾਲ ਕਰਾਸ ਅਤੇ ਲਕੜਾਉਣ ਵਿਓਨੀਟੀ ਨਾਵਲ ਲਾਕੜਾਉਣ ਵਿਓਨੀਟੀ ਬਾਰੇ ਭਰਬੂਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਸਭ ਦੀ ਦਲੀਲ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲ਼ ਨਾਵਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੀ ਗਾਥਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਨਾਵਲੀ ਰੂਪ ‘ਚ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤੱਤ ਹੁੰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਜਾਂ ਕਹਿਣਾ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਇੱਕ ਅਤੀ ਸਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਲੇਖਕ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਬੀਜ ਲਗਾਤਾਰ ਪੁੰਗਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਡੀਆਂ ਅਸਾਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ‘ਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੌਮਰੀ ਲੇਨ ‘ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਪੱਖੀ, ਬਹੁਪੱਖੀ ਲੇਖਕ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਇਨਸਾਨ ਹੋਣਗੇ। ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਨੀ ਕਵੀਟਰੀ ਵਾਲੇ ਤੇ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬਿਲੁਖ ਸੋਹਣੀ ਲੇਖਕ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਡਾਕਟਰ ਬਿਲੁਖ ਨੇ ਵਿਅੰਗ ਦੀ ਵਿਧਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣੀ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਲਾ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੋਨਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦਿਨ ਦੁੱਗਣੀ ਰਾਤ ਚੰਗੀਤੀ ਤਰੀਕੀ ਕਰਦੀ ਹੋਰੀ।

ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ ਚੰਡੀਹੋਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਾਠਕ ਸਨਮਾਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਦੌੜ ਨੂੰ

ਬਰਨਾਲਾ : ਲੇਖਕ ਪਾਠਕ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਰਜਿ. ਬਰਨਾਲਾ ਵਲੋਂ ਪਾਠਕ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮੇਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਮਨਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਲੇਖਕ ਪਾਠਕ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ ਰਜਿ. ਬਰਨਾਲਾ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡੀਹੋਕ ਸਾਬਕਾ ਦੇ ਐਸ ਪੀ ਜੇ ਆਪ ਵੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਆਲੋਚਕ ਹਨ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਨਿਰੁਤਕ ਤਿੰਨ ਮੋਬੀ ਚੇਤ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਖੋਜ ਕੇ ਤੀਜਾ ਪਾਠਕ ਸਨਮਾਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਦੌੜ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ, ਲਹੀ, ਨਗਦ ਰਾਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਸੈੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਹੋਰ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੁਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਰਾਵੇਸਰ, ਬੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਗੋਂਡਿਆਣੀਆਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਸੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਲੇਖਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ‘ਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ (ਰਜਿ.) ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਸਥਿਤੀ ‘ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੂਹ ਲੇਖਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸੰਭਵ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਰਸ਼ਨ ਬੁੱਟਰ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ ਅਤੇ ਦਫ਼ਤਰ ਸਕੱਤਰ ਦੀਪ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫ਼ਸਲਾਂ, ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸੰਪਤੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਸ਼ਰਾਬਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਈ ਪਿੰਡ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਨਾਹ ਲੈਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟਕਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਿੰਡਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੇਖਕ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ।

ਹਰਾਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਪ੍ਰੀਤਰਾ ਦੇ ਪਛਾਣ-ਸੂਤਰ ਇਹ ਨਾਟਕ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੱਦ ਬੰਨਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਾਦਤ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਵ-ਸਿਰਜਣਾ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਨਕਲਾਬ, ਅਹਿਸਾਸ, ਅਰਜ਼ਕਤਾ, ਨੌਤਰਕਤਾ, ਮੈਲਿਸ ਅਰਥਾਤ ਮੇਦੀ ਭਾਵਨਾ, ਮਾਨਵਤਾ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਕਲਪਗਤ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ-ਵਿਹਾਰ, ਰਾਜਸੀ-ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਭਾਤੀਕਾਰੀ, ਸਿਆਸਤ ਗਿਆਤਾ, ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ, ਸਿਰਫ਼ੀ, ਸਮਰਪਿਤ, ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਆਦਿ ਦਾ ਸਿਰਜਿਸ਼ਾ ਨਾਟ-ਭਿਰਤਾਂ, ਪ੍ਰਵਲਦ ਪੰਜਾਬੀ, ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜੀ ਬਿੰਬ ‘ਤੇ ਕਾਟਾ ਵੇਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਤਲ, ਪੰਗ ਜਾਂ ਹੋਟ ਵਾਲੀ ਵੋਟ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਗੱਲ ਯੋਧੇ, ਨਾਇਕ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਰਮਾਇਦਾਰੀ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਨਾਟ-ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਬਾਧ ਗਿਣਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ: ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਤੰਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੇ, ਸੈਂਟਰ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਆਦਿ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ ਸੱਟ ਵੱਲ ਵਧਦੇ ਹਰ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ

ਨਾਵਲਕਾਰ ਹਰਜੀਤ ਅਟਵਾਲ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ‘ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ-ਪਨਵੰਤ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ

ਇੰਗਲੈਂਡ : ‘ਅਦਾਰਾ ਸ਼ਬਦ’ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ਪਨਵੰਤ ਕੌਰ ਤੇ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਪਿਕ ਸਿਟੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ, ਹੇਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਡਿਨਰ ਪਾਰਟੀ ਰੱਖੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੰਡਨ ਭਰ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ, ‘ਸੁਰਖ ਰਾਹਾਂ’ ਦੀਆਂ ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕਿਤਾਬ ਉਪਰ ਬੋਲਦਿਆਂ ਡਾ. ਪਨਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਹਾਂ-ਮੁਖੀ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਾਜ਼ਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਮੌਕੇ ‘ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼’ ਬਾਰੇ ਚੱਲਦੇ ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਵੀ ਡਾ. ਪਨਵੰਤ ਕੌਰ ਤੇ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਰਣਜੀਤ ਪੀਰ,

ਹਰਜੀਤ ਅਟਵਾਲ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਹਰਾ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਵੀ ਉਠਾਏ ਗਏ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਂਤ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ। ਸਮੁੱਚੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਲੱਗਭੱਗ ਸਾਰੇ ਹਾਜ਼ਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਇੰਨੇ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਕਿ ਡਿਨਰ ਪਾਰਟੀ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨਾ ਦਰਸ਼ਨ ਬੁਲੰਦਵੀ ਨੇ

ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਖਾਸੀਅਤ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਅੱਠ ਸਤੰਬਰ ਹਰਜੀਤ ਅਟਵਾਲ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦਾ ਕੋਕ ਵੀ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਚਰਚਿਤ ਨਾਮ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: ਹਰਦੇਸ਼ ਬਸਰਾ, ਵਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਐਕਸ ਐੱਮ.ਪੀ.), ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਨਾਮ ਗੋਰਵਾਲ, ਸ਼ੇਖਰ ਅਜ਼ੀਮ, ਰੂਪ ਢਿੱਲੋਂ, ਗੁਰਮੇਲ ਕੌਰ ਸੰਘਾ, ਭਿੰਦਰ ਜਲਾਲਾਬਾਦੀ, ਕੁਲਵੰਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਮਨਜੀਤ ਪੱਡਾ, ਚਰਨਜੀਤ ਬੁਲੰਦਵੀ, ਸ਼ਿਵਦੀਪ ਢੇਸੀ ਆਦਿ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਪ੍ਰੀਤੀ ਭੋਜ ਤੇ ਡਰਿਕਸ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸ਼ਾਇਰ ਹਰਦੇਸ਼ ਬਸਰਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੀਹਰਾ ਨੇ ‘ਅਦਾਰਾ ਸ਼ਬਦ’ ਵੱਲੋਂ ਹਰਦੇਸ਼ ਬਸਰਾ ਦਾ ਖਾਸ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਪੰਜ ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਦੋ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਮੰਚ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਾਇਆ

ਬਰੈਂਪਟਨ : ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਲਿਤਾਕੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜੀਵਨ ਉਦੇਸ਼ ‘ਤੇ ਬਾਤਾਂ ਪਾਉਣ, ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਮੰਚ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਾਇਆ। ਚੰਗੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਹਰਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਹਿਦੇਵ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਕੱਤਰ, ਪ੍ਰੋ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਤਾਰਲਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਾਲਾਤ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਉਸ ਪਿੱਛੋਂ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਹਿਦੇਵ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਜੀਵਨੀ, ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਲਾਮਿਸਾਲ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਹਾਲਾਤ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਨਿਆਂ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਮਾਇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰੋ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਘਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਵੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਰਦੇਸ਼

ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ‘ਅੱਖ ਦੀ ਕਸਕ’ ਅਤੇ ‘ਬੋਲਦੇ ਅੱਖਰ’ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸਰੋਕਾਰ ਰੱਖਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਘਈ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਸ਼ਹੀਦੀ ਰੰਗ’ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੌ ਸੌ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਰਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ ਨੇ ਘਈ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਪੰਜਗਰਾਹੀ, ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਗੁਰਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਪੁਸਤਕ ‘ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਲੋਕਚਰਾ ਨੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੇ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਪੂਰਨਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਮੰਚ ਦੇ ਉਦਮ ਦੀ ਰਹਬੂਰ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ।

ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਢਾਲਾ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ, ਹਰਮੇਲ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘੂ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਬਰੋਥੇ ‘ਚੋਂ

ਪ੍ਰੋ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ-ਚਿੰਤਨ

ਪ੍ਰੋ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਚਿੰਤਨ ਉੱਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨਿਤ ਹੋਈਆਂ ਨੌਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਨੇ ਲੰਮਾ-ਚੰਟਾ ਆਰਟੀਕਲ ਲਿਖ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਰਗਸ਼ੀਲ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਥਾਪਤ ਸੰਕਲਪਾਂ ਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਭਰਪੂਰ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਨਿਰਣਿਆਂ ‘ਤੇ ਵੀ ਹਾਥੀ ਬੀਮ ਰੱਖਦੀ ਸੁੱਟੀ ਹੈ। ਇਸਦੇਵਾਤਾ-ਲਭੇਸ਼ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਸੋਧੀ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਡਾ. ਦੀਪ ਦੇ ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦਾ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਡਾ. ਦੀਪ ਦਰੁਸਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਤੀਜੀ ਤੇ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪਨਪਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ‘ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ’ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਤਤਕਾਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ‘ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ’ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹਾਂ। ਸਵੈਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਟ੍ਰੇਨਟ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੂਜੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਸਨ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਧਾਰਾ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਸੋਧ ਸਿੰਘ ਸੋਧ-ਚਿੰਤਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦੇ ਸਨ। ਸਿਰਫ਼ ਪਟਿਆਲਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਡਾ. ਰਵੀ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕਬਿਤ ਤੀਜੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਢੇਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਹਿਤਕ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੇ ‘ਸੋਧ’ ਨੂੰ ਬੁੱਕ-ਸਟਾਲਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਇਸ ਆਰਟੀਕਲ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਵੱਥ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਕਿੱਸਾ-ਕਾਵਿ ਮਨਰੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਾ ਤੇ ਸ਼ਾਬਾਸ਼।

—ਡਾ. ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਖੀਵਾ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਲੇਖ

31 ਅਗਸਤ ਦੇ ‘ਐਤਵਾਰਤਾ’ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨਯੋਗ ਸਮਾਗਮੀ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਸੀ। ਮਹਿਤਾਬੀ ਭੰਬੀ ਦਾ ਚਾਨਣ, ਸੁਰਜੀਤ ਸੁਮਾਨ ਦਾ ਲੇਖ ਇੱਥੇ ਮਾਏ ਸਾਫ਼ਾ ਕੋਈ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਪਲੇਸਦਾ, ਸਮੁੱਚੇ ਪੁਸਤਕ ਗੀਵਿਤ ‘ਤੇ ਇਲਾਵਾ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ ‘ਭਾਈ ਬਾਲਾ’ ਤੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਧੀ ਦਾ ਅਸਲ

ਨਿਸਤਾਰਾ’ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਸ਼ਤ ਰੋਚਕ ਅਤੇ ਗਿਆਨ-ਵਰਧਕ ਰਹੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕੋਨਾ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲ ਵਧੀਆ ਲੱਗਿਆ।

—ਤੇਜਿੰਦਰ ਚੰਡੀਹੋਕ

ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲਾ ਪੰਨਾ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ ਐਤਵਾਰਤਾ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਲੇਖ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਨਿਲ ਰਾਜੀਮਵਾਲੇ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂ ਬਹੁਤ ਸਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਕੇ ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਭਾਟੀਆ ਵਧੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕਿਸ਼ਤ ਪੜ੍ਹੀ। ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਕਾਫੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਲਾ ਪੰਨਾ ਵੀ ਮਿਆਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਿੱਥੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਦੇ ਵੇਨ ਨੰਬਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਠਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਣ। ਜਿਵੇਂ ਸਮਕਾਲ ਵਿੱਚ ਰਸਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਪਤੇ ਤੇ ਵੇਨ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਦੋ ਨੰਬਰ ਪੌਨੇ ਉੱਤੇ ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ ਦਾ ਲੇਖ, ਜਿਵੇਂ ਬੋਲਦਾ ਦਾ ਲੇਖ ਅਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸੁਮਾਨ ਦਾ ਲੇਖ ਵੀ ਕਾਫੀ ਰੋਚਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਕਾਲੀ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰਦੇ ਹਨ। ‘ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਖੁੱਬ’ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਬਲਬੀਰ ਮਾਧਪੁਰੀ ਨੇ ਸੋਹਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ‘ਹੀਰੋ ਸ਼ੀਮਾਂ’ ਦਾ ਗੀਵਿਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਜਾਗੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀਪ ਨੇ ਸੋਹਣੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

—ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਿਰਦੀ, ਪਿੰਡ ਸਲੇਮਪੁਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਜਲੰਧਰ

ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ
ਤੁਹਾਡੇ ਖ਼ਤਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਹੈ। ਖ਼ਤ ਤੇ ਮੋਟਰ ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਈਮੇਲ ‘ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।
atwartazamana@gmail.com
- ਸੰਪਾਦਕ

ਆਉਦੇ ਐਤਵਾਰਤਾ ‘ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼
ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ : ਲੇਖਕ ਅਨਿਲ ਰਾਜੀਮਵਾਲੇ
ਸਾਹਿਤਕ ਅਲੋਚਨਾ ਦਾ ਸੰਕਟ ਸੰਦਰਭ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ : ਗਣੇਸ਼ ਦੇਵੀ
ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਮਦਜ਼ੂਰਾਂ ਦਾ ਦਰਦ : ਹਰਮੇਸ਼ ਮਾਲੜੀ
ਲਾਲ ਰੱਤਾ : ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਫੋਕਸ) ਨਿਰੰਜਨ ਬੋਰਾ
ਡਾ. ਗੁਰਮੇਵਕ ਲੰਬੀ ਦੀਆਂ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ

ਰਾਜਸੀ, ਅਦਾਲਤੀ, ਬਸਤਵਾਦੀ ਤੇ...

ਸਭਾਵਾਂ, ਵਿਚਾਰਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ

‘ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ’ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਗਣ ਦੇ ਹੋਕੇ ਸਮਾਜਿਕਾਣਕ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ‘ਰਾਜਸੀ ਅਬਦੁਲ ਕਾਵਾਜ਼’ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਬਦੁਲ ਮਜੀਦ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਕਹੇ ਸ਼ਬਦ ‘ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ’ ਅਤੇ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ‘ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਬਾਹੁਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ’, ਐਸ ਕੇ ਅਨਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ‘ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਮ ਲਈ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਆਨ ਸਿੱਧੀ ਇਬਾਰਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਝ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ’; ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਮੁਤਾਬਕ ‘ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਿਹਾਦ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗੀ, ਕਾਮਰੋਡ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ’, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੇਂਡ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਖੁਦ ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰਿੰਦੀ ਹੈ’ ਆਦਿ ਆਦਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ; ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨੰਜਵਾਨ ‘ਭਾਰਤ ਸਭਾ, ਸਟੂਡੈਂਟ ਯੂਨੀਅਨ, ਡਿਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬੇਨਕ; ਵਿਚਾਰ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਸਮਕਾਲੀ ਸੱਭਾਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ; ਨਿੱਜੀ ਲਾਲਸਾ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਕਰਕੇ।

ਪੱਤਰਕਾਰਤਾ ਦਾ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਤੱਕਣੀ

ਨਾਟਕ ਦੇ ਚੌਥੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਿਲਣੀ, ਸੱਤਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ‘ਚ ਤੁਰਬੇ ਵਾਲੀਆਂ ਅੰਗਤਾਂ ਦੀ ਭੋਜਨ-ਮਿਲਣੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਨੰਜਵਾਨ ਭੀੜ ‘ਚ ਵੀ ਅਸਲ ‘ਗੁਨਾਹਗਾਰ’ ਪਛਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੱਕੇ ਨਾਲ ਬਣੇ ਗਵਾਹ ਸੱਭਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੰਡਣਾ, ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਦੀ ਦੁਰਹਿੰਦਗੀ, ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੁੰਦਾ ਵਿਖਾਉਣਾ ਵੀ ਕੁਝ ਆਪਣਾ ਤਕਾਫ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਮਰ ਦਰਦੀ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਟਿੱਪਣੀ ‘ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲੈਣਾ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਕਹਾਉਣਾ’, ਮਿਸਜ਼ ਫੋਡਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤਕੀ ‘ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼/ਵਾਸੀ ਦੇ ਫੰਦੇ ‘ਚ ਲਟਕ ਜਾਣ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੱਡੀ’

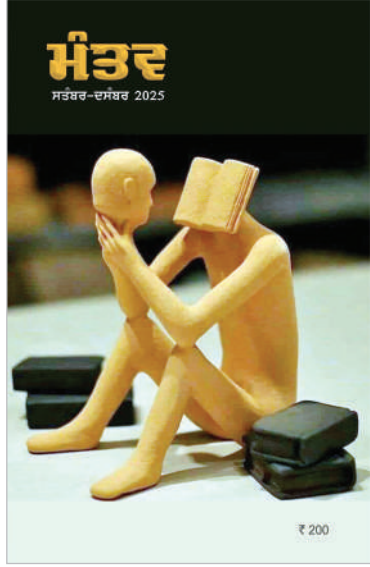
ਐਤਵਾਰ, 14 ਸਤੰਬਰ 2025 4

ਸਮਕਾਲ

---- ਭਗਵੰਤ ਰਸੂਲਪੁਰੀ----

ਮੌਤ : ਕਥਾਕਾਰ ਜਿੰਦਰ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਮੌਤ ਦਾ ਦੂਜਾ ਐਂਕ ਨਿੰਗਰ ਸਮਾਂਗਰੀ ਨਾਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਵਾਚ ਕੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸੂਝ ਦੀ ਝਲਕ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ‘ਮੌਤ’ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਉਦੇਜ਼ਨਾ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਭਰਵੇਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਣਦੇਖੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਬੋਧ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਘਾਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਬਲਕਿ ਦਾ ਘਾਟ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਾਂਹ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ, ਜਲੰਧਰ

ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਰਵਾਚਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਸੰਕਟ ਸਮਾਜ ਉੱਪਰ ਛਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਭਟਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਮਾਜ ਵਿਘਨਿਆ ਹੋਇਆ, ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੰਨ੍ਹਾ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ, ਧਨ ਦੀ ਕਾਟੀਵੰਡ ਜਿਹੀਆਂ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਹਨ। ਅੰਨ੍ਹੇ ਅਪਣੀ ਛਪ ਰਹੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਚੁੱਪ ਦਾ ਸੋਨਾਟਾ’ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਸਟਿਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਪਿੱਤਰ ਭੂ ਦੇ ਜਾਏ

‘ਅਸੀਂ ਸੂਰੀਏ ਨਹੀਂ, ਬਿਪਤਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਹਾਂ।’ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਨੂੰ ਰਹਿਮਾਰਬੰਦ ਦਸਤੇ ਨੇ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

‘ਅਸੀਂ, ਮਸੀ ਜਾਨ ਬਚਾ ਕੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਜੇ ਨਾ ਭੱਜਦੇ ਤਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ।’

ਰਹਿਮਾਰਬੰਦ ਦਸਤੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਈਆਂ ਦੇ ਪੱਟੀਆਂ ਬੇਨੁੱਥੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਤੁਲਸਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਕਈ ਲੱਗੜਾ ਕੇ ਪਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਤੇ ਯਕੀਨ ਨਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਘਰਾਂ ਭੱਜਣ ਦੇ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਜਜ਼ੂਸ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦਾ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਮਾਸੂਮ ਜਾਪੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਪੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ ਦੇ ਹੋਰ ਅੰਦਰ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ।

‘ਜਲ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਜੰਗਲ ਸਾਡੇ ਹਨ। ਪੁਸ਼ਤਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਆਸ਼ਾ ਤੇ ਰੋਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਪਰ... ਪਰ ਕੀ?’

‘ਪਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜੇ ਦੇ ਵਰਦੀਧਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਕਿਉਂ ਛੱਡਦੇ, ਅਸੀਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ (ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਭੂਮੀ) ਦੇ ਜਾਏ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਹਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੁੰਡੇ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ

ਬਣਾਉਂਦੇ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ, ਮਾਵਾਂ ਤੇ ਬੇਟਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਦੇ।

ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਦੇ-ਮਾਰਦੇ।

ਦਾਸਤਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਛਲਕ ਪਈਆਂ।

‘ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ?’

‘ਭਾਵੇਂ ਦਾ ਸੱਤੀ ਵੀਹੀਂ ਸੌ। ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਫਰਿਆਦ ਕੌਣ ਸੁਣਦਾ? ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹੀ ਮਰ ਗਏ।’

ਉਸ ਦਾ ਗੱਲ ਭਰ ਆਇਆ। ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਲੰਗੜਾਉਂਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਤੋਰੀ,

‘ਬੁਰਛੇ ਇਕ ਦਿਨ ਫਿਰ ਆਏ। ਜੋ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ, ਬੇਗਹਿਮੀ ਨਾਲ ਕੁੱਟ ਪਰਿਆ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਹੱਡ ਟੁੱਟ ਗਏ। ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨੱਕ ਤੋਂ ਬਲਾਤਕਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਹੋ ਤਾਂ ਜੰਗਲ ਕੱਟ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਦਾ ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਵੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।’

ਉਸ ਦਾ ਅੱਗ-ਅੱਗ ਪੀੜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਬੋਲ ਸਾਥ ਛੱਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਫੁੱਟ-ਫੁੱਟ ਰੱਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ।

‘ਹੂੰ... ਉਹੋ ਹੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਾਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ, ਸਾਡੇ ਜੰਗਲ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੰਗਲ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅੰਦਰ ਛੁਪੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਕੇ ਮਾਲਮਾਲਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਜਾੜੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਹੀ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਛੁਪ ਕੇ ਰਹਿ ਆਰਬੰਦ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪੱਕ-ਸੱਚ ਲਈ ਲੜਨਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ।’

ਬੰਦੂਕਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਨੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਉਦਿਆਂ ਕਿਹਾ। ‘ਫਿਰ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

‘ਜਵਾਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਝ ਖਾ ਪੀ ਲਵੋ। ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋਕ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਪਕ ਕਰਾਂਗੇ। ਅੱਗੋਂ ਫੈਸਲਾ ਉਹੋ ਕਰਨਗੇ।’

ਉਹ ਖਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਦੇ ਸੂਰੀਏ ਤਾਜ਼ੀ ਖ਼ਬਰ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਕਿ ਜੰਗਲ ਦੇ ਉਸ ਪਾਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਬਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਲਾ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਭੱਜੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਰਕੀਆਂ ਗਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈਆਂ। ਕੁੱਝ ਨਾਲ ਸਰੀਰ

ਕਵਿਤਾਵਾਂ/ਇਤਿਆਦ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੈਲੇ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਕੈਲੇ ਲੱਗ ਪਏ।

‘ਸਾਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਦਿਉ। ਅਸੀਂ ਹੁਣੇ ਬਦਲਾ ਲਵਾਂਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਘਰ ਸਾਡੇ ਨੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਆਹ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ...’

‘ਨੱਥ ਕੱਢੋ ਜਵਾਨਾਂ! ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਅੱਗ ਨਾਲ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਹਰ ਜਾਨ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਅਨਿਆਏ ਦੇ ਖੰਭ ਕੁਤਰਨਾ ਹੈ। ਬੰਦੂਕਧਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨੇਤਾ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਹਿਰੇ ਜੰਗਲ ਵੱਲ ਲੈ ਤੁਰਿਆ।

ਪਰਛਾਵਾਂ

ਅਕਬਰ ਇੱਕ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਛੁੱਟੀ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਸ ਦੇ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਘਰ ਨਾ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਟੈਬਰ ਵਿੱਚ ਘਬਰਾਹਟ ਵਾਲਾ ਮਾਰੇਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

‘ਦਸ ਵੈਂਜ ਗਏ ਨੇ, ਅੱਥਾ ਘਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਏ?’ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤੋਰਛੇ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਦਿੱਤੀ, ਕੰਪ ‘ਤੇ ਟੈਗੀ ਘੜੀ ਵੱਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਬੇਟੀ ਨੇ ਚਿਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ।

‘ਅੱਗੋਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਏਨੀ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅੱਜ ਪਤਾ ਨੀ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਯਾਦ ਦੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਬਈ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ ਹੋਵੇ?’

ਅਕਬਰ ਦੀ ਬੇਗਮ ਵੀ ਚਿਤਾ ਵਿਚ ਝੁੰਬੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਬੇਚੈਨੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

‘ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਰਸਤੇ ‘ਚ ਦੇਖਦਾ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਕਿੱਧਰੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।’

‘ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਡਰਾਵਣੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਬਾਹਰ ਰੁਕਣ ਦੀ ਹਿਮਤ ਕਰੇਗਾ?’

ਬੇਗਮ ਅੱਖਾਂ ਦਰਿਸ਼ਤੀ ਮਾਰੇਲ ਤੋਂ ਭੈਅ-ਭੀਤ ਹੈ।

ਮਨ ‘ਚ ਡਰ ਲੈ ਕੇ ਬਾਪ ਅਕਬਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਬਰ ਦੀ ਭੈਣ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਗਲੀ ਵਿਚਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਟੱਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਗਮ ਘਬਰਾਹਟ ਵਿੱਚ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਚੱਕਰ ਕੱਟਦੀ ਹੈ।

‘ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਰਖ਼ਾਨੇ ਤੱਕ ਭਾਲ ਆਇਆਂ। ਮਿਹਰੂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਵੀ ਪਤਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿਦਾ ਸੀ ਬਈ ਅਕਬਰ ਤਾਂ

ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧਾ ਘਰ ਨੂੰ ਹੋ ਲਿਆ ਸੀ।’

ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਵਿੱਚ ਛੁੱਛਿਆ, ਨਿੱਮਬੂਣਾ ਹੋਇਆ ਅਕਬਰ ਦਾ ਬਾਪ ਹੱਥ ਮਲਦਿਆਂ ਸਿਰ ਫੜ ਮੱਸੀ ‘ਤੇ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ‘ਆਪਾ ਪੁਲਸ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਦੇ ਦੇਵੀਏ। ਉਹ ਅੱਥਾ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲੈਣਗੇ।’

ਬੇਟੀ ਪੁਲਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ।

‘ਨਹੀਂ ਬੇਟੀ, ਏਨੀ ਕਾਹਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਉਡੀਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਨਾ ਆਇਆ, ਤੋਰੇ ਮਾਮੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਭਾਲ ਕਰਾਂਗੇ।’

ਅਕਬਰ ਦਾ ਬਾਪ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਸ ਦੇ ਨਾਅ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

‘ਔਹ ਆ ਗਿਆ ਅੱਥਾ।’

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਗਾਈ ਬੇਟੀ ਨੇ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਪੇਰ ਘਸੀਟੀ ਆਉਂਦੇ ਦੇਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

‘ਕੀ ਹੋਇਆ? ਕਿੱਥੇ ਸੀ ਹੁਣ ਤੱਕ? ਕਿਉਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਕਰ ਲਈ?’

ਇੱਕੋ ਸਾਹ ਬੇਗਮ ਨੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

‘ਅੱਜ ਤਨਖ਼ਾਹ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਸੋਚਿਆ ਮੀਟ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਖਾਵਾਂਗੇ। ਰਸਤੇ ‘ਚ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹਰੀਮੂ ਝਟਕਦੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਅੱਧਾ ਕਿੱਲੋਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੀਟ ਖ਼ਰੀਦ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੁਹੱਲੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮੰਦਰ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ‘ਤੇ ਆਇਆ, ਪੰਜ-ਛੇ ਅਜਨਬੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਮੇਰੀ ਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਜਾਣ ਦੀ। ਕਿਤੇ ਰਾਹ ਦਾ ਮਾਸ ਕਰੀਏ... ਇਸ ਲਈ ਡਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪਿੱਛਲ ਪੈਰੀਂ ਮੁੜ ਗਿਆ ਸੀ।’

ਅਕਬਰ ਮੀਟ ਵਾਲੇ ਬੇਲੇ ਨੂੰ ਕੱਢ ਵਿੱਚ ਲੁਕੇਈ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਅਚਿੜ ਪਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਭੈਅ-ਭੀਤ ਹੋਇਆ ਬਰ-ਬਰ ਕੰਝ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ

ਤਾੜ-ਤਾੜ-ਠਾਹ-ਠਾਹ—

ਸਰਹੰਦ ਪਾਰੋਂ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਘੁਸਪੈਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਹੰਦ ਪਾਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਹਵਾਈ ਕਵਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਧਰੋਂ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਦੋਨਾਂ ਪਾਸਿਉਂ ਬਹੁਦ ਦਾ ਮੀਰ ਵਰ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਾਗਰਿਕ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਕ ਪਾਸੇ ਸ਼ਹੀਦ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਗਰਦਾਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਵੇ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਕਰਾਰ, ਲੰਬੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ, ਗੱਰਬੂ-ਜਵਾਨ ਹਰ ਪਾਸਿਉਂ ਫੌਜ ਲਈ ਫਿੱਟ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਬਾਪ ਸ਼ੁਰੂ ਮੱਲ ਜੋ 1965 ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਇੱਕ ਲੱਤ ਗਵਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਬਣਿਆ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭਰਤੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਤੇ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਲਖਨਊ ਛਾਉਣੀ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਭਰਤੀ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਫੈਲੂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਦਲਾਲ ਨਾਲ ਗਾਂਠ-ਸਾਂਠ ਕੀਤੀ। ਦਲਾਲ ਨੇ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ। ਅਗਲੀ ਭਰਤੀ ਵਿਚ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਫੌਜੀ ਬਣ ਗਿਆ।

ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦੇ ਪੈਰ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗਦੇ। ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਦੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਨਾਲ ਦਲਾਲੀ ਵਾਲਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਾਹ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਤਨਖ਼ਾਹ ਘਰ ਦੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਆਵੇਗੀ। ਗਹਿਣੇ ਪਈ ਜ਼ਮੀਨ, ਘਰ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ, ਬੁੱਢੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਇਲਾਜ, ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਨਿੱਕੀ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵਗੇਰਾ ਕਿਨੀਆਂ ਹੀ ਘਰ ਦੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਜ਼ਮੰਦ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੁੱਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਜ਼ਮੰਦ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸਰਹੰਦ ‘ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਗਈ ਰਜ਼ਮੰਦ ਨੇ ਵਾਪਸ ਆਪਣੀ ਮੁੱਖ ਛਾਉਣੀ ਵਿਚ ਪਰਤ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸਰਹੰਦ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਚੌਕੀਆਂ ‘ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਕਿ

ਤਾੜ-ਤਾੜ-ਠਾਹ-ਠਾਹ—

ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦੀ ਟੋਲੀ ਨੇੜਲੇ ਬੰਦਰ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦੀ ਦੁਵੱਲੀ ਵਾਇਰਿਗ ਦਾ ਇੱਕ ਗੋਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੇ ਡਿੱਗਿਆ। ਕਈ ਜਵਾਨ ਉਸ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਰੈਸਕਿਊ ਟੋਲੀ ਨੇ ਤਰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ।

ਗੰਗਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਤਾੜ ਨਾ ਝੱਲਦਿਆਂ ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਪਿੱਛ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਤਾੜ ਪੇਲੂ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਮੱਲ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹੁਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਡੇਰ-ਡੇਰ ਹੋਏ ਸ਼ੁਰੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਟੱਡੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਹ ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ, ਤਾੜਤ ਵਿਚ ਟੁੱਟਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਸੰਪਰਕ : 9872591653

ਸਫ਼ਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ

ਟਾਪੂਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੱਧਯੁਗੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ।

ਬਿਜ਼ੇਏ ਨੂੰ ਯਾਰਡ ਨੰਬਰ 4 ਅਤੇ ਬੁਟਕੋਬਦਰ ਨੂੰ ਨੰਬਰ 7 ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਤੇ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਹੱਲੀ-ਹੱਲੀ ਲਿਜਤੀ ਅਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅੱਤਿਆਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਖਾਣਾ ਖੁਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਨਾਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕੁੱਝ ਹੜਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਖਾਣਾ ਖੁਆਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੜਤਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸਟ੍ਰੈਚਰ ‘ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਸੈਂਟਰਲ ਟਾਵਰ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ। 55 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਹੀਨਿਆਂਬੰਧੀ ਹਨੇਰੇ ਸੈੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਸਨ। ਕਈ ਤਾਂ ਪਾਗਲ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਇਮਾਰਤਾਂ ਅਤੇ ਸੈੱਲ ਪੁਰਾਣੇ ਖੰਡਰ ਦਰਾਰਾਂ ਅਤੇ ਛੱਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਚੁੱਚੇ ਅਤੇ ਬਿੱਛੂ, ਮੀਂਹ ਵਿੱਚ ਟਾਟੀ ਟਪਕਦਾ ਸੀ, ਗਿੱਲੇ, ਕਾਢੀ ਅਤੇ ਪੱਚੇ ਆਲੇ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜੋ ਮਲੇਰੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਸਨ। ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੀੜੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਭੋਜਨ ਨਾਵਰਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਯੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੀੜਿਆਂ ਅਤੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ। ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੋਈ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੰਘਰਸ਼ ਸਫਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਲੇਮੀਆਂ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ, ਲੜੀਆਂ, ਕੁੱਟਮਾਰ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖੁਆਉਣਾ, ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਜ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਦਰਦਨਾਕ ਹੱਲੀ-ਹੱਲੀ ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸ਼ੁਰੂਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ: ਅਖ਼ਬਾਰ, ਮੀਟਿੰਗਾਂ, ਖੰਡਾਂ, ਆਰਮੀ, ਸੈੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ, ਤੰਗੀਆਂ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹੂਲਤ. ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮੀ ‘ਤੇ ਬਦਲਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸੰਬੰਧ ਸੀ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

ਸੈਲੂਲਰ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ‘ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ’ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬਿਜ਼ੇਏ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸ਼ਨ, ਸਮਾਜ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਇਤਿਹਾਸ, ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ, ਰਣਨੀਤੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ, ਪੈਰਿਸ ਟ੍ਰਿਅਲਜ਼, ਰੂਸੀ ਇਨਕਲਾਬ, ਸਾਮਰਾਜਵਾਦ, ਬਾਤੀਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧੀ ਸੰਘਰਸ਼, ਸੰਘਰਸ਼ ਮੋਰਚਾ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਲਹਿਰ, ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਈਨਸਟਾਈਨ, ਡਾਇਨ, ਐਡਿੰਗਟਨ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਲੇਖਕਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਖ਼ਰੀਦੇ ਹੋਏ ਪਰਚਿਆਂ ਦੀ

ਬਿਜ਼ੇਏ ਕੁਮਾਰ ਸਿਨਹਾ : ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ...

ਵਿਸ਼ਾਲ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ‘ਸਟੱਡੀ ਬੋਰਡ’ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਜ਼ੇਏ, ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਮਾਥੁਰ, ਸ਼ਿਵ ਵਰਮਾ, ਜੇਦੇਵ ਕਪੂਰ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

ਵਿਜ਼ੇਏ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ: ਅਸੀਂ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ... ਸਗੋਂ ਇੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣ ਗਏ... ਤਾਂ ਜੋ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦੀ ‘ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ’ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮਰਾ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਘੱਟੀ ਵੀ ਦੇਣੀ ਪਈ, ਕਲਾਸਾਂ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, 12 ਵਜੇ ਤੋਂ 3 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਅਤੇ ਆਰਾਮ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਦੁਬਾਰਾ 3 ਵਜੇ ਤੋਂ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕਲਾਸਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ, ਸ਼ਾਮ ਖੰਡਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਸੀ। ਬਿਜ਼ੇਏ ਸਟੱਡੀ ਸਰਕਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਨ।

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀ

450 ਕੈਦੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਗਭਗ 400 ਦੀ ਭਾਰੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿੱਚ ਇਤਿਹਾਸਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਬਿਜ਼ੇਏ ਮੌਰੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1935 ਨੂੰ ਸਿਰਫ 39 ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਯੁਗਾਂਤਰ ਅਤੇ ਅਨੰਬੀਲਨ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ, ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਪੱਖੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਦ ਕਾਲ’ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਰਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਵੀ ਸ਼ਾਬਦਤ ਕੀਤਾ।

ਅੰਡੇਮਾਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਹਿਰ

1937-38 ਵਿੱਚ ਅੰਡੇਮਾਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਹਿਰ ਨੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜੀ, ਜੋ 1937 ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਾਲ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ। ਵਿਸ਼ਵ ਸਥਿਤੀ ਨੇ ਵੀ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ। ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ, ਮੋਰਚੇਭਾਂ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਭੂਮੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਸ਼ਾਦਲੇ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਬਿਜ਼ੇਏ ਸਿਨਹਾ ਮੌਰੀ ਰਾਹੀਂ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਅੰਦੋਲਨ ਸਫਲ ਹੋਇਆ। ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ ਹੜਤਾਲ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੜਤਾਲ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਮੁੱਖ ਭੂਮੀ-ਭਾਰਤ ਲਈ ਵਾਪਸੀ

22 ਸਤੰਬਰ, 1937 ਨੂੰ ਬਿਜ਼ੇਏ ਸਿਨਹਾ ਸਮੇਤ 76 ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਜੱਥਾ ਅੰਡੇਮਾਨ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਦੇ ਡਾਇਮੰਡ ਹਾਰਬਰ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਖੇਤਰ ਗੂੰਜ ਉੱਠਿਆ। ਕਰਕੱਤਾ ਤੋਂ ਬਿਜ਼ੇਏ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲਾਹੌਰ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਜਨਵਰੀ 1938 ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੌਨੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਹੋਰ ਵਿਗੜ ਗਈ। ਉਹਨਾ ਆਪਣੇ ਕਈ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਯੂ ਪੀ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਕਈ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1938 ਵਿੱਚ ਲਖਨਊ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਯਾਦ ਸੰਸਕਰਣ

ਬਿਜ਼ੇਏ ਸਿਨਹਾ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 1939 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ‘ਇਨ ਅੰਡੇਮਾਨ: ਦ ਇੰਡੀਅਨ ਬੈਸਟਰ’ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਘੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ‘ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਾਪੀਆਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਹ 1939 ਵਿੱਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਤਿਹੂਰੀ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 2000 ਕਾਪੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਪੀਆਂ ਵਿਕ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅੱਜ ਵੀ ਘਾਟੇ ਨੇ ‘ਨਿਊ ਏਜ’ ਮਦਰਾਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਆਣਕ ਕੀਤੀ।

ਬਿਜ਼ੇਏ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ 1941 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 1945 ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਹੇ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਸਮਾਂ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾ ਲਿਖਣਾ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। 1945 ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੇਤੀਆ (ਬਿਹਾਰ) ਚਲੇ ਗਏ। ਆਪਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦੇਸ਼ਤਰ ਮਲਕਾਨਾ ਤਿਵਾੜੀ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਬਿਜ਼ੇਏ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਇੱਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀ ਸ਼੍ਰੀਰਾਜਯਮ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 1950 ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਬਿਜ਼ੇਏ ਸਿਨਹਾ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਵਾਪਸੀ ‘ਤੇ ‘ਦ ਨਿਊ ਮੈਨ ਇਨ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ’ ਲਿਖਿਆ। ਉਹਨਾ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣਨੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗਰੀਬ ਤੇ ਬੇਜ਼ਮੀਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਤਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ

ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਦੀ ਹੋਂਦ-ਅਨਹੋਂਦ (ਕਿਸ਼ਤ-3)

ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਇੱਥੋਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੇ ਬਾਲ ਚੰਦ ਦਾ ਖੁਰਾਫ਼ਾਤੀ ਦਿਮਾਗ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਲਿਖਾਰੀ ਪਾਸੋਂ ਲਿਖਵਾਈ, ਉਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸਾਖੀ ਮਕਬੂਲ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਕੰਮ ਪਿੱਛੇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤੇ ਬਾਲ ਚੰਦ ਦੋਵੇਂ ਸਨ। ਇਹ ਸਫਲਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਪਰਤ-ਦਰ-ਪਰਤ ਖੁਲਾਸਾ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਕਰਾਂਗੇ। ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ੧੯੩੫ ਈ. (੧੯੭੮ ਬਿਕਰਮੀ) 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿੱਚ ਮਾਝੇ ਦੇ ਜੰਡਿਆਲੇ ਵਾਸੀ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਲਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ:-

ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤਬ ਖੋਟ ਕਮਾਈ ਧੋਖਾ ਦੀਨੈ ਲੋਗਨ ਤਾਈ।
ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕੋਰੀ। ਵੀਚ ਕਥਾ ਲਿਖ ਅੱਸੈ ਟੋਰੀ।
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਭੀ ਮੁਸਲਮਾਨੀ। ਐਤਰ ਕਰੀ ਮੱਸਤ ਮਹਾਨੀ।
ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਕੋਲਾ। ਰਾਖੀ ਘਰ ਮੋ ਜਹਾਨ ਰੋਲਾ।
ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਭੂਪਜੇ ਹੋਈ। ਨਿਸ ਕਲੋਲ ਹੋਵਤ ਹੋ ਸੋਈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਲੁਕਾਅ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੰਦਾਲੀ ਭਰਾ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤੇ ਬਾਲ ਚੰਦ ਦੋਵੇਂ ਅੱਯਾਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਕੋਠਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਹਿਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਤਾਂ ਭੂਮ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਵੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਵਿਭਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਢਕਣ ਲਈ ਪੇਂਡੇ ਮੱਥੇ ਛੁੱਟੀ 'ਮੈਂਦਰ' ਦੀ ਸਾਖੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿੱਚ ਅੱਯਾਸ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀਆਂ ਪੱਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਲਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੇ ਆਪ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ:-

“ਪੌਤ ਹਿੰਦਾਲ ਕੇ ਮਹੰਤ ਹੋਇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ,
ਭੂਮਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਰਾਖੀ ਘਰ ਲਾਏ ਹੋ।”
ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਬਾਅਦ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਸ ਮੱਤ ਨੂੰ ਹੰਦਾਲੀਆਂ ਦੇ ਚੇਲੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹੰਦਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' (੨੦੧੧ ਬਿਕਰਮੀ ਵਿੱਚ) ਛਾਪ ਕੇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਾ ਬਿਸ਼ਰ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਠਹਿਰਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। 'ਹੰਦਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਸੰਦ ਸਾਈਦਾਸ ਉਰਫ਼ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਰੰਜਨੀਆ, ਵਾਸੀ ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੁਧਾਸਰ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਇਆ, ਵਿੱਚ 'ਬ' ਅੱਖਰ ਦਾ ਟਪਲਾ ਖਾ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਬਿਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਮੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 'ਹੰਦਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਅਨੁਸਾਰ, "ਗੁਰੂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਪੁਰ ਕੁੜ੍ਹ ਬੱਧਿਆ ਸੋ ਤੇ ਬੱਬੇ ਅੱਖਰ ਦੀ ਗਲਤੀ ਖਾ ਕੇ ਬਿਸ਼ਰ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਥਾਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਹੀ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ। ਕਿਉਂਉਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੱਬਾ ਬਿਸ਼ਰ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।" ਸੋ ਏਸ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਰੀ ਗਲਤੀ ਖਾਪੀ।" ਬਿਸ਼ਰ ਦਾਸ ਜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਸਰਨ ਦਾਸ ਦੋਵੇਂ ਚੰਦਾਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਤ ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਠੀਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ 'ਬੱਬੇ' ਅੱਖਰ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ ਨਾਂਅ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਿੱਥੇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਤੇ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਬਿਸ਼ਰ ਦਾਸ ਦਾ ਉੱਚਾਰਣ ਤੇ ਲਿਖਤ। ਸਰਾਸਰ 'ਹੰਦਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਕਰਤੋਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੇ ਕੁਰਕਮਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਸ਼ੀ ਦੀ ਬੇਹੁਣੀ ਕੀਸ਼ਤ ਹੈ।

ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਦੀ ਲਿਖਵਾਈ 'ਪ੍ਰਚੀ ਬਾਬਾ ਹੰਦਾਲ' ਅਤੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸੱਜਰਾ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤ ਵਿਰੋਧਾਤਮਕ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਨਾਲ ਆਪੋ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੰਦਾਲੀਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚੀ ਹੰਦਾਲ ਲਿਖੀ, ਉਹੀ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੇ ਅਸਲ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਪੰਥ ਚੰਦ ਦੇ ਨਾਂਅ 'ਬਾਲਾ' ਦੀ ਸਾਖੀ ਨਾਲ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਭਰਾਸ਼ਾ ਕੱਢੀ। ਸਾਡੀ ਜਾਚੇ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਹੀ ਦਰਅਸਲ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਹੈ। ਸਾਖੀ ੪੪ 'ਉਚਾਰ' ਤੇ ਇਖਨ ਪਰਤਾਂ ਤੇ ਗੇਏ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਜਨਮ ਤੇਲੀਆਂ ਦੇ ਨੀਚ ਘਰ

ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਨੂੰ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਸੀਲ ਸੈਨ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੋਸਟ ਮੇਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਾਰਾ ਵਿੱਚ ਲਿਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ;

“ਤੁਝੇ ਸੋਕਕ ਜਨ ਕੇ ਹੋਤੇ।
ਦੁਆਪਰ ਜਨਮ ਨੀਚ ਘਰਿ ਲੇਤੇ। ਤੇਲੀ ਕੇ ਘਰਿ ਪਾਈ ਠਹਿਉਂ। ਤਬ ਸੁੰਦਰ ਨਾਉ ਧਰਿਆ ਹੈ ਅਉਰ।”

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਯੋਸ਼ਾ ਮੂਰਤੀ ਪੁਜਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਬਾਲਾ ਲਿਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਮੂਰਤੀ ਪੁਜਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਭੂਣ ਵੀ ਬਲਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਆਪ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੀ ਬਲਕਿ ਪੰਥਾਸਾ ਪਿਸਰ (ਜਿੰਦ ਪੀਰ) ਨੂੰ ਆਪਾਤਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਿਆ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਬਾਲਾ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨਾਨਕ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ। ਉਹ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, “ਅਸੀਂ ਤੁਹਨੇ ਈਥੇ ਜਾਣਦੇ ਆਏ ਜੇਹਾ ਨਾਨਕ ਤੇਰਾ ਤੂ” ਇਹ ਵੀ ਸਾਖੀ ਅਤੇ ਭਾਈਏ ਜੇ ਰਾਮ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਢਵਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੋਂ ਬਾਲਾ ਖੱਤਰੀ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 'ਕੰਗਾਲ' ਕਹਿ ਕੇ ਨੀਵਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਵਾਈ ਸਾਖੀ ਦਾ ਵਾਕ ਇੱਥੇ ਹੈ:- “ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੇਨੂੰ ਕੰਗਾਲ ਜੇਹੇ ਨਦਰਿ ਆਵਦੇ ਹੋ।” ਅੱਗੋਂ ਭਾਈਆਂ ਜੇ ਰਾਮ 'ਸਤਿ ਸਤਿ ਜੀ' ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਕਹੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸੱਚ ਠਹਿਰਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਖਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਬਾਲਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਿਰਨ ਪਰਬਤ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੁਖਚੰਦ ਰਖੀਸਰ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, “ਅਰੇ ਭਾਈ। ਤੂੰ ਉਹੀ ਸੁਖਚੰਦ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਬਿਦੇਹੀ ਕਾ ਸਿਹਿਜਾ ਹੁਗ ਥਾ।” ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਰਖੀਸਰ ਕਹਿਆ, “ਭਾਈ ਜੀ। ਮੈਂ ਉਹੀ ਹੋਣਾ ਹੋਂ।” ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਪਥਿਆ, ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਗਲ ਵਿਚ ਲੀਤਾ। ਇਥੇ ਵੀ ਬਾਲਾ ਰਖੀਸਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਮੀਵੱਸ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ ਲਿਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਲਹਿੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੀ ਪੋਥੀ 'ਹਰਿਜੀ' ਅਤੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਦਰਜੇ ਦੀਆਂ ਚਰਿਤਰਹੀਣ ਹਨ, ਜੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪਾਤਰਾਂ/ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਅ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੋਥੀ 'ਹਰਿਜੀ' ਵਿੱਚ ਰੰਘੜੀ ਅਤੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ 'ਮੈਂਦਰ' ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿਚਲੀ 'ਸਰਸ ਕੁਸੁਮ'। ਦੋਵਾਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਮੂਲ ਪਾਠ ਇਥੇ ਵਰਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। 'ਹਰਿਜੀ' ਪੋਥੀ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ੧੬੫੦ ਈ. ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਗਈ:-

ਸੰਮਤ ੧੭੦੭ ਬਾਦਵਦੀ ੭।
ਆਇਤਵਾਰ ਮੁਹਿਰਦੀਪੁਰ ਹਰਿਜੀ ਪੋਥੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ।

ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਤੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦਾ ਅਸਲ ਨਿਸਤਾਰਾ

ਗੋਸਟੀ ੬੧ ਭਾਈ ਕੋਸੇਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ ਅਖਰੀ ਲਿਖੀ।
ਸੰਮਤ ੧੭੦੭ (੧੬੫੦ ਈ.) ਵਾਲੀ 'ਹਰਿਜੀ' ਪੋਥੀ ਵਿੱਚ ਰੰਘੜੀ ਅਤੇ ਸਰਸ ਕੁਸੁਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਤੋਂ 'ਹਰਿਜੀ' ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਆਏ। ਬਹੁਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਤੋਂ 'ਹਰਿਜੀ' ਵਿੱਚ ਆਏ ਹਨ। ਪਰ ਸ.ਸ. ਪਦਮ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 'ਹਰਿਜੀ' ਵਿੱਚ ਰੰਘੜੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ੧੬੫੯

ਈ. ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਾਡਾ ਮੱਤ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਅਯੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਹਰਿਜੀ' ਦੀ ੧੭੭ਵੀਂ ਗੋਸਟ ਵਿੱਚ ੧੬੫੫-੫੬ ਈ. ਦੌਰਾਨ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੋਸੇ ਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਮਾਰਫਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਾਇਆ। ਕੋਸੇ ਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਗੋਰ ਦਾਸ ਸਮਕਾਲੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਨ। ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸੰਗ ੧੬੫੬ ਈ. ਨੂੰ ਆਇਆ, ਕਿਉਂ ਜੋ ੧੬੫੮ ਈ. ਵਾਲਾ 'ਉਚਾਰਾ' ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਾਤਰ ਰੰਘੜੀ ਮੈਂਦਰ ਹੈ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਕਥਾਨਕ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ। 'ਹਰਿਜੀ' ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੁਖਤਸਰ ਹੈ ਪਰ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ-ਪੂਰਵਕ। ਉਕਤ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਨਾਤਨੀ ਸੰਤ ਦਾਸ ਛਿੱਬਰ ਨੇ ਪੰਥੋਂਥ ਕਾਵਿ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦਿਆਂ 'ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਨਾਉ ਕੀ' ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਛਿੱਬਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੇਵਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ। ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਿ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਸੰਮਤ ੧੬੫੩ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਸ ਨੂੰ ਹੋਈ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਅਯੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਮੁਹਿਰਦੀਪੁਰ, ਜੋ ਮਿਹਰਬਾਨ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਪਿੰਡ ਸੀ, ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਕੋਸੇ ਦਾਸ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ, ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਗੋਰ ਦਾਸ, ਲਾਲਾ ਪੰਨੂ, ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਤੇ ਬਾਲ ਚੰਦ ਦੀ ਮਿਲੀਭੂਗਤ ਰਾਹੀਂ 'ਹਰਿਜੀ' ਵਿੱਚ ਵਾਤੇ ਗਏ। ਗੋਰ ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਲਾਲਚੀ ਲਿਖਾਰੀ ਕੋਸੇ ਦਾਸ ਦਾ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਣਾ 'ਹਰਿਜੀ' ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਕੋਸੇ ਦਾਸ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵੱਸੇ ਵੀ ਸਾਵ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸਿਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਿਖਾਰੀ ਕੋਸੇ ਦਾਸ

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਮੁਹਿਰਦੀਪੁਰ ਬਹਿ ਕੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੀ 'ਸਚਖੰਡ', 'ਹਰਿਜੀ' ਦੇ 'ਚਤੁਰਭੁਜ' ਲਿਖੀਆਂ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਮੈਂਦਰ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਜ਼ਰਬਦਸਤੀ ਵਾਤਨ ਕਰਕੇ ਪੰਨੇ ਅਤੇ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨਾਲ ਛੇਡ-ਛਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਸਲਨ ਕਪੂਰ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਅੱਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇੰਗਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ੩੦ ਤੋਂ ਅਗਲੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਉਧਰਤ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਾਖੀਆਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ/ਉਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਥਾਂ-ਪੁਰ-ਥਾਂ ਵਾੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਦਰੁੱਸਤ ਹੋਣਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤਾ ਉਪਰਿਤ 'ਪ੍ਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ', 'ਸਚਖੰਡ', 'ਹਰਿਜੀ', 'ਚਤੁਰਭੁਜ' ਅਤੇ ਅੰਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀਹੋਂ ਉਪਲਬੀ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਸੇ ਅਗਿਆਨ ਸਰੋਤ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਦੇ ਕਰਤਾਸਾਹਮਣੇ ਸੀ, ਜੋ ਹੁਣ ਉਪਲੱਬਧ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅਣਉਪਲੱਬਧਤਾ ਸੱਤਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਿਪਾਸਾ ਬੀਚ ਭੁਬੋਈ ਟੁਕਾਂ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੀਹੋਂ-ਸੈਦੋ-ਮਿਹਰਬਾਨ-ਅਬਰੋਲ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਅਗਰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਾਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਕਾਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਕੀਕਤ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਸੀਹਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਮਕਾਲੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਲਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰਦਾ। ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਕਿਉਂ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਹੋਈ? ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕਲਨ ਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵਪਾਰਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ

ਦੂਜੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਖੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਖੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੭੫ ਤੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ੨੩੦ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕਾਪੀ ਰਾਈਟ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੂਜੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਮੂਲ ਪਾਠ ਲੈ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਅਸਲ ਮੂਲ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਾਖੀਆਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈ ਤੇ ਰਲਾਅ ਕਾਰਨ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਵੀ। ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ।

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿਸਟੋਰੀਅਨ ਤੋਂ ਢੇਰ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਜਰਮਨ ਦਾ ਡਾ. ਅਰਨੈਸਟ ਟਰੰਪ ਬਾਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ 'ਤੇ ਮੋਹ ਲਾਉਂਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ; “ਇਹ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਥੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਾਤਨ ਪਰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂਅ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਾਥੀ ਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਤਨ ਪਰਪਰਾ ਵਿਚ ਰਚੀਆਂ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਇਆ?” ਬੜੀ ਹੋਰਨੀ ਦੀ ਗੱਲ

ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਅਗਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚੇਲੇ ਕਰੀਬੀ ਸਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਉੱਚਕੋਟੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂਅ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਵਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਭਗਤ ਰਤਨਾਵਲੀ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਬਾਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਪੰਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤਿਲਕ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਆਪ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਨੇੜਤਾ ਵੀ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਠੀਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਵੱਸ਼ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਾ ਕਿ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਵਾਂਗ ਮਿਥਿਹਾਸਕ। ਅਗਰ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਬਾਰੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤੱਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ। ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਰੂਪੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਟੀਕ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸਕ ਯਥਾਬਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਅਤਿਅੰਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਵੀ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਚੋਣਵਾਂ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਰ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਾਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਵਾਰਤਕ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਰ ਨਿੱਗਰ ਤੇ ਸਾਰਥਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਅਹਿਮ ਨਿਬੇੜੇ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਖ਼ੈਰ! ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ੨੬ਵੀਂ ਵਾਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮੀਟਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਪਿਰਬੀ ਚੰਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤਾਨ ਨੂੰ 'ਮੀਟਾ' ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਨੂੰ 'ਪੋਟਾ' ਆਖਿਆ ਹੈ ਖਰੀ ਸੁਆਲਿਓ ਵੇਸੁਆ ਜੀਅ ਬਥਾ ਇਤੇ ਬੋਟੀ ਸੰਗਤਿ ਮੀਟਿਆਂ ਦੁਖ ਦੇਂਦੀ ਮਿਤੇ (ਵਾਰ ੨੬/੫) ਇਥੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵਰਗੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਰਲਾਅ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਪੁੱਤਰ ਮੀਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੇ ਲਈ ਮੀਟਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਬੀਰ ਪੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਹੰਦਾਲੀਆਂ (ਨਿਰੰਜਨੀਆਂ) ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੀਟਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜਿੱਥੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੋੜ ਕੇ ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਉਥੇ ਇਸ ਬਾਬਤ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਸੀ। ਪਿਰਬੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਮੀਟਾ' ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸੰਬੋਧਨ ਪਿਰਬੀ ਚੰਦ ਦੀ ਗੀਤਤਾ ਭਰੀ ਵਿਰੋਧੀ ਭੁਟਿਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ੨੬ਵੀਂ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

“ਮੀਟਾ ਹੋਆ ਪਿਰਬੀਆ ਕਹਿ ਕਹਿ ਟੇਕਕ ਬਰਲ ਚਲਾਇਆ।”
ਪਿਰਬੀ ਚੰਦ ਨੇ ਜਹਾਂਗੀਰ ਅੱਗੇ ਰਾਜਸੀ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਰਚ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਮਿਹਰਬਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਗੀਤਾ ਵਰਤਿਆ ਪਰ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਦੀ ਚਲਾ ਲਈ। ਮੋਕਾਲਿਓ 'ਦ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜ਼ਨ' ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਵਿੱਚ ਰਲਿਆਂ ਵਾਲੀ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਹਰ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਅੰਨਕ ਵੀ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਰਲਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਸਰਬ ਪ੍ਰਥਮ ਮੀਟਿਆਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਿਧੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਤਨ ਪਰਪਰਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ

ਗਈ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਬਾਲੇ ਦੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦਾ ਕਾਫੀ ਰਲਾਅ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਾਲਸ ਰਾਏ ਜੋਹਰੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਤੋਂ ਬਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹਰ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਚੋਣਵੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉੱਤਰ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, “ਬਾਲਿਆ! ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚਲੇਂਗਾ ਕਿ ਘਰ ਜਾਵੇਂਗਾ?” ਤਾਂ ਬਾਲੇ ਨੇ ਕਹਿਯਾ, “ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਹੀ ਭੁੱਲਾ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।” ਤਾਂ ਬਚਨ ਹੋਇਆ, “ਬਾਲਿਆ! ਚੱਲ ਉਤਰ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਕਰ ਆਈਏ।” ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਖੀ ਰਚਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਸਮੇਂਗਰੀ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ। ਉੱਤਰ ਦੀ ਉਦਾਸੀ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਉਹ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਉਸ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਬਾਲੇ ਨੂੰ ਉੱਤਰ ਦੀ ਉਦਾਸੀ 'ਤੇ ਲੈ ਤੁਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਰਲਾਅ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ 'ਮੀਟਿਆਂ/ਛੋਟੇ ਮੇਲ ਵਾਲਿਆਂ' ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਿਤ ਮਿਲਾਵਟਾਂ/ਰਲਾਅ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:-

“ਇਕ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੀ ਸਿਖਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜੋ ਗੋਸਟ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਪਹਿਲੀ।
ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਹੈ, ਤਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਮੇਲ ਵਾਲਿਆਂ ਕਈ ਜੁਗਤਾਂ ਅਣਬਣਦੀਆਂ ਪਾਇ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਨ। ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਸਿਦਿਕ ਗੁਰੂ ਵਲ ਘਟਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”
“ਗਿਆਨ ਰਤਨਾਵਲੀ” ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਮੇਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ:- “ਹੋਰ ਛੋਟੇ ਮੇਲ ਵਾਲੇ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਪੜਨਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬਦ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਪੜਨਗੇ। ਜੋ ਬਾਬੇ ਰੰਘੜ ਦੀ ਬੋਟੀ ਵਿਆਹੀ ਰਾਜੇ ਜਨਕ ਦੇ ਸਿਖ ਹੋਣੇ ਤੇਲੀ ਦੇ ਘਰਿ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਏਹ ਛੋਟੇ ਮੇਲ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਅਜੁਗਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹੋਨ।” ਜਨਮ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਲਾਅ ਜਾਂ ਅਜੁਗਤਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੇਲੇ ਕੱਚੀ ਥਾਣੀ ਵੀ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-

ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਨਾ ਹੋਰ ਕਚੀ ਹੈ ਥਾਣੀ॥
ਥਾਣੀ ਤ ਕਚੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਾਬਹੁ ਹੋਰ ਕਚੀ ਥਾਣੀ॥
ਕਹਦੇ ਕਚੇ ਸੁਣਦੇ ਕਚੇ ਕਚੀ ਆਖਿ ਵਖਾਣੀ॥.....
ਕਹੇ ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਾਬਹੁ ਹੋਰ ਕਚੀ ਥਾਣੀ॥੨੪॥
(ਅੰਗ-੯੨੦)

ਸੋਝੀ ਮਿਹਰਬਾਨ ਨੇ ਵੀ ਕੱਚੀ ਥਾਣੀ ਲਿਖੀ। ਇਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਿ ਜੀ ਨੇ ਇਹੋ ਪਰੰਪਰਾ ਚਲਾਈ ਰੱਖੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਹਲਾ ੬, ੭ ਅਤੇ ਮਹਲਾ ੮ ਤੋਂ ਕੱਚੀ ਥਾਣੀ ਰਚੀ। ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਿ ਜੀ ਅਤੇ ਚਤੁਰਭੁਜ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਵੇਲੇ ਕੱਚੀ ਥਾਣੀ ਲਿਖੇ ਜਾਣਾ ਆਪਣੇ ਅਰਜੂ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਭਗਤਾਂ, ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਥਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਵਿੱਚ ਜਲਦ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਲਾਅ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੀਟੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕੱਚੀ ਥਾਣੀ ਲਿਖ ਕੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਿਹਰਬਾਨ ਨੇ 'ਦਾਸ ਨਾਨਕ', 'ਨਾਨਕ ਦਾਸ' ਕਵੀ ਛਾਪ ਵਰਤ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨੀ ਨਾਲ ਲੇਖੇ ਪਾਏ। ਜਿਵੇਂ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਿਹਰਬਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਥਾਣੀ ਤੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਥਾਣੀ ਤੇ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਆਪਣੀ (ਮਿਹਰਬਾਨ ਦੀ) ਥਾਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਵੇਖਰਾ ਗ੍ਰੰਥ ਰਚ ਲਿਆ। ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ 'ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ' ਵਿੱਚ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ:-

“ਵੀਰਿਆ ਦੀ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਾਇਆ।
ਚਹੁ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆ ਦੇ ਸਬਦ ਥਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿ ਪਾਇਆ॥੯੧॥”

ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿੱਬਰ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਰਲਾਅ ਪਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਥਾਣੀ ਵੱਖ ਕਰ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ:-

ਇਥੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਸਿਖ।
ਰਬਾਈ ਭੂਮ ਉਹਨਾਂ ਲਏ ਰਖ।

ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਸਿਸ ਸਬਦ ਕੀਰਤਨ ਮਿਹਰਵਾਨ ਦਾ ਪੜਿਆ।
ਉਹ ਸਬਦ ਅਵਾਜ ਗੁਰੂ ਅਰਨਾ ਦੇ ਪੜਿਆ।

ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਗੁਰੂ ਕੀ ਥਾਣੀ ਜੁਦਾ ਕਰੀਏ।
ਮੀਟੇ ਪਾਣ ਲਗੇ ਨੀ ਰਲਾ ਜੋ ਨਿਆਰੀ ਕਰ ਪਰੀਏ।

ਸੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਭ ਇਕਤਰ ਕਰ ਲਏ।
ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਸ਼ੁੱਧ ਥਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ 'ਆਦਿ ਗ੍ਰੰਥ' ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸੰਘਾਂ ਸਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਦੀ ਥਾਣੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਇਕ ਥਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, “ਮਨੁੱਖੀ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਠੀਕ ਨੂੰ ਗਲਤ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਇਹ ਗਲਤ ਪਰਪੱਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਥਾਣੀ ਨਾਲ ਰਲਗੱਡ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸੰਮਤ ੧੬੮੦ ਤੋਂ ੧੬੯੫ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੀਰਤਪੁਰ ਜਾ ਟਿਕਾਣਾ ਕੀਤਾ। ਮਿਹਰਬਾਨ ਨੇ ਮੋਕਾ ਤਾੜ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲ